

TARTU ÜLIKOOL
Pärnu kolledž
Sotsiaaltöö korralduse osakond

Liivika Laisaar

**ÕPETAJATE JA LAPSEVANEMATE
KOOSTÖÖ VÄNDRA GÜMNAASIUMI
NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja: Karin Kiis

Pärnu 2018

Soovitan suunata kaitsmisele

(juhendaja allkiri)

.....

(kaasjuhendaja allkiri)

Kaitsmisele lubatud "...“..... a.

TÜ Pärnu kolledži osakonna juhataja

..... (osakonna juhataja nimi ja allkiri)

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

..... (töö autori allkiri)

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Lapsevanema ja õpetaja roll lapse arengus	6
1.1. Lapsevanema roll lapse arengus.....	6
1.2. Õpetaja roll lapse arengus	7
1.3. Kooli ja kodu koostöö	9
1.4. Kooli ja vanemate koostööd takistavad tegurid	12
1.5. Kodu ja kooli koostööd soodustavad tegurid.....	16
2. Õpetajate ja lapsevanemate koostöö Vändra Gümnaasiumis	19
2.1. Ülevaade Vändra Gümnaasiumi põhimääruses toodud lapsevanema ja õpetaja õigustest ja kohustustest.....	19
2.2. Uurimismetoodika ja valim.....	20
2.3. Uurimistulemused	23
2.4. Arutelu ja ettepanekud	37
Kokkuvõte.....	41
Viidatud allikad.....	43
Lisad.....	47
Lisa 1. Kooli ja lapsevanemate koostööd takistavad tegurid	48
Lisa 2. Küsitlusankeet lapsevanematele.....	49
Lisa 3. Küsitlusankeet õpetajatele.....	57
Summary	64

SISSEJUHATUS

Eakohase arengu tagamiseks peab lapsevanem lapsele pakkuma turvalist ja toetavat keskkonda. Lapsed veedavad suure osa ajast koolis ning selleks, et vanemad oleks teadlikud lapse käitumisest ning suhetest koolikeskkonnas on oluline koostöö kooli ja lapsevanema vahel. Karin Lukk (2008, lk 23) on oma doktoriväitekirjas käsitlenud lapsevanemate ja kooli koostöö arendamist ning eriliselt rõhutanud koostöö saavutamist ühiste eesmärkide nimel.

Kodu ja kooli koostööd on palju uuritud, kuid selle tähtsus tänapäeva ühiskonnas on jätkuvalt väga oluline. Kuivõrd koostöö tulemuslikkus sõltub sellest, millisel määral valitud koostöövormid sobivad lapsevanemate vajadustega, on erinevate koostöövormide rakendamist mõjutavate tegurite uurimine jätkuvalt aktuaalne. (Hornby & Lafaele, 2011; Mac Iver, Epstein, Sheldon, & Fonseca, 2015; Fedorov, 2016) Uuringutest selgub, et lapse edukuse koolis tagab vanemate ja kooli koostöö (Tamm, 2009; Lukk, 2008). Vanemate suhtumine kooli ja koostöövalmidus ning toetus lapsele on olulised tegurid õpimotivatsiooni kujunemisel ja koolist väljalangemisel. Kodu ja kooli koostöö on oluline tegur laste motiveerimisel. (Säärits, 2012, lk 20)

Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada, millised tegurid mõjutavad kooli ja vanemate koostööd ning pakkuda uuringu tulemustele toetudes välja õpetajate ning lapsevanemate vajadustele sobivaimad koostöövormid Vändra Gümnaasiumis. Töö eesmärgi täitmiseks on lõputöös püstitatud järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas toimub õpetajate ja lapsevanemate koostöö Vändra Gümnaasiumis lapsevanemate ja õpetajate hinnangul?
2. Millised koostöövormid toetavad kõige tõhusamalt õpetajate ja lapsevanemate koostööd Vändra Gümnaasiumis ?

Läbi viiakse järgmised uurimisülesanded:

- anda teoreetiliste allikate põhjal ülevaade kodu ja kooli koostööd soodustavatest ja takistavatest teguritest;
- koostada ja läbi viia küsitlus Vändra Gümnaasiumi lapsevanemate ja õpetajate seas;
- teoreetiliste allikate ning uuringu tulemuste põhjal teha järeldusi ning anda soovitusi kooli ja lapsevanemate koostöö kujundamiseks.

Töö koosneb kahest osast. Esimeses ehk teoreetilises osas tuginetakse teadusartiklitele, mis käsitlevad erinevate riikide uuringuid kooli ja perekonna koostööd. Töös antakse ülevaade sellest, millist mõju avaldab kodu ja kooli koostöö lapse õppeedukusele ning üldisele arengule. Lisaks kirjeldatakse erinevaid koostöövorme. Valdav osa materjalist toetub lapsevanemate kaasamispraktikat käsitlevatele uuringutele.

Töö teine osa keskendub Vändra Gümnaasiumis läbiviidud kvantitatiivse uuringu tulemustele. Vändra Gümnaasiumi õpetajate ja põhikooli õpilaste vanemate seas viidi läbi kirjalik ankeetküsitlus. Töö teises peatükis antakse ülevaade küsitluse käigus kogutud andmetel põhinevatest tulemustest ning järeldustest kooli ja vanemate senise koostöö kohta ning esitatakse ettepanekud koostöö parendamiseks. Uuringu tulemused edastatakse Vändra Gümnaasiumile.

1. LAPSEVANEMA JA ÕPETAJA ROLL LAPSE ARENGUS

1.1. Lapsevanema roll lapse arengus

Lapsevanem õpetab last alates sünnist. Esimesed sõnad öeldakse ja esimesed sammud tehakse vanemate toel ja eeskujul. Ka lapse sotsiaalsed oskused ja maailmavaated saavad alguse kodus ja vanematest. Perekeskkond kujundab lapse suhtumise. Kui lapsevanem toetab lapse arengut ja väärtustab õppimist, siis teeb seda ka laps. Martens (2013) on välja toonud, et lapse väärtuste kujunemisel on suur roll lapsevanematel ja nende käitumisel. (Martens, 2013, lk12)

Väikese lapse töö on mäng, mängul on väga suur roll lapse elus. Läbi mängu laps õpib tundma maailma. Chou ja Cheng (2015, lk 874) on välja toonud, et oskuste arendamiseks on mängimine varases lapsepõlves väga oluline. See suurendab lapse teadlikkust ja mõistmist. Uuringud näitavad, et lugemisoskus ning kirjalik väljendus on parem nendel lastel, kellele on lapsepõlves loetud raamatuid ja kellega on vesteldud palju. (Van Voorhis, Maier, Epstein, Lloyd, & Leung, 2013, lk 49) Raamatute lugemine koos lapsega on väga heaks alustalaks lapse loovale kujutlusvõimele. Lapsega veedetud aeg on panustamine lapse tulevikku, parandamaks lapse edaspidist toimetulekut koolis. (Chou & Cheng, 2015, lk 874)

Autori arvamuse kohaselt varases lapsepõlves vanemate eeskujul õpitud teadmised on suureks mõjutajaks edaspidises elus. Kuid lapsega koos veedetud aja tähtsust ei tohiks unustada ka hilisemas lapseas. Laps iseseisvub iga aastaga järjest rohkem, samas on väga tähtis säilitada lapsega side, veeta lapsega koos aega. Hilisemas lapsepõlves mõjutab kodune olukord toimetulekut koolis suurel määral. Kahjuks ei ole lapsevanemad sageli sellest teadlikud. Paljud vanemad arvavad, et probleemid koolis tulenevad vaid koolikeskkonnast.

Vanemate rangus ja reeglid mängivad olulist rolli noorukieas. Vanemad peavad kodus võimaldama lapsele piisavalt puhkeaega. Mõõdukas kontroll ja järelevalve, olenemata soost ja vanusest, on positiivse lapse ja kasvatamise seisukohalt ülimalt oluline tegur. Enesekindlust annavad armastavad ja hoolivad vanemad. Liiga ranged reeglid ja kodukord võivad mõjuda lapse emotsioonidele ja enesekindlusele halvasti. (Okorodudu, 2010, lk 81)

Udusalu (2017) uuringu tulemused toovad välja erinevaid aspekte, kuidas kodu ja vanemad mõjutavad lapse käitumist koolikohustuse täitmisel. Vanemad, kes ei pea oluliseks lapse haridust, nende lapsed langevad sageli koolist välja. Väga tihti vanemad ei ole sellest teadlikud kui väga nende käitumine lapsi mõjutab. Üheks probleemiks on see, et kiire elutempo juures unustatakse lapse jaoks aega leida. Vanematega koos veedetud aeg tugevdab last nii füüsiliselt kui emotsionaalselt. (Udusalu, 2017, lk 22)

Praktikate käigus on autor tähele pannud, et tänapäeva kiire elutempo tõttu jätavad vanemad tihti lapsed hooletusse. Vanemad kompenseerivad aega, mida lapsega ei veedeta, materiaalse asjadega. Lapsed veedavad üha enam aega nutiseadmetega.

Vanemad saavad sageli valesti aru sellest, mida õpetajad neilt ootavad. Nad ei motiveeri oma lapsi koolis parimaid tulemusi saavutama. Koolide hinnangul osalevad vanemad liiga vähe laste haridust ja kooliasju puudutavate küsimuste lahendamisel. (Ule, Živoder, & du Bois-Reymond, 2015, lk 341–342) Vanemate ajapuudust lapse kooliga seotud küsimustega tegelemisel on välja toonud mitmed uuringud (Lukk, 2008; Tamm, 2009). Perekonna osalus lapse õppimises on midagi enam kui tehtud kodutööde kontrollimine, see on ka laste julgustamine, nende soovidega arvestamine (Mac Iver *et al.*, 2015, lk 42). Selleks, et last julgustada ja tema soovidega arvestada, peab lapsevanem leidma lapse jaoks aega. Lapse ja vanema suhet võib pidada koostööks, kus peab olema partnerlus ja piisavalt aega üksteise jaoks.

1.2. Õpetaja roll lapse arengus

Lapse arengus on väga oluline last ümbritsev keskkond. Olles alustanud kooliteed, veedab laps poole oma ajast koolis ning seega on lapse arengus on tähtis osa koolikeskkonnal. Koolikeskkonna tähtsaimaks kujundajaks on õpetaja, kes on lapsele

abiks erinevate normide ja nõudmiste täitmisel. Õpetaja aitab lapsel üle saada koolis tekkivatest raskustest. (Sarv, 2008, lk 40) Suhted õpetajaga mõjutavad nii õpilase käitumist kui ka õppeedukust (Wentzel, 2009, lk 316). Õpilaste käitumis- ja suhtlusnormide tundmine koolis sõltub õpetaja eeskujust (Sakk, 2013, lk 23). Pianta & Stuhlman (viidatud Sakk, 2013, lk 23–24 vahendusel) on öelnud, et juba algkoolis mõjutavad õpetaja ja lapse vahelised suhted lapse vajalike oskuste kujunemist. Õpetaja-õpilase suhe on aluseks nii akadeemiliste kui ka sotsiaalsete oskuste kujunemisel. Martens (2013, lk 35) viis läbi uurimuse, mille tulemustest selgus, et õpilase iseloomu kujunemisel on õpetajate eeskujul väga suur tähtsus.

Kui lapsel on kodune olukord raske, siis seda enam võtab ta õpetaja endale eeskujuks. Laps vajab isikut, keda saab usaldada. Õpetaja saab muuta lapse suhtumist koolikohustustesse ja kujundada lapse maailmavaadet. (Bergin & Bergin, 2009, lk 158)

Õpetaja ja õpilase vaheliste heade suhete korral on õpilased rohkem motiveeritud koolitööde tegemiseks, saavutavad kontrolltöodes paremaid tulemusi ja on rohkem valmis tegema koostööd kooliga. Head tulemused motiveerivad lapsi veelgi rohkem õppima. (Bergin & Bergin, 2009, lk 154) Õpetaja on see, kes loob klassikeskkonna. Õpetaja hoiakud on väga olulised, tema suhtumine võib mõjutada laste meeleolu. (Hernández-Amorós & Urrea-Solano, 2016, lk 514) OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS tulemused on näidanud, et õpetajate arvates on neil suhted õpilastega pigem halvad kui head. (Loogma, Ruus, Talts, & Poom-Valickis, 2009, lk 35) Õpetaja suhtumine ja hoiak võivad lapsi mõjutada ka negatiivselt. Sarv (2008) on välja toonud neli suuremat lastel koolistressi põhjustavat gruppi. Üheks stressi põhjuseks on õpetaja käitumine ja kasutatavad õppemeetodid. (Sarv, 2008, lk 63)

Õpilased veedavad palju aega koolis ja õpetajaga. Õpetaja suhtumine ja toetus mõjutavad väga palju lapse õpimotivatsiooni. (Säärits, 2012, lk 13) Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses (PGS) § 75 lõige 2 on märgitud, et õpetaja peab toetama kõigi õpilaste arengut ... (Põhikooli ja gümnaasiumi seadus, 2010). Õpetaja roll lapse arengu mõjutajana on suur. Õpetaja on lapsele usaldusisikuks koolis.

1.3. Kooli ja kodu koostöö

Lapse arengus on suur roll perekonnal ja kodul. Koolil on suur osa lapse arengu mõjutajana. (Krips, viidatud Soosaar, 2011, lk 7 vahendusel) Seetõttu on ka oluline, et need kaks lapse arengu kõige olulisemat mõjutajat teeksid koostööd.

Koostöö on tegutsemine ühiste eesmärkide ja saavutuste nimel. Koostöö saab toimida vaid siis, kui ollakse partnerid, kes lähtuvad mõlemate osapoolte huvidest. Koostöö on sotsiaalse suhtlemise oluline komponent ja järjest kiiremini arenevas ühiskonnas ei tohi unustada selle olulisust. Kodu ja kooli vaheline koostöö mõjutab õpetajaid, lapsevanemaid ja õpilasi positiivselt. (Hornby & Lafaele, 2011) Kodu ja kooli vaheline koostöö ning vanemate kaasamine on väga olulised lapse arengut toetava keskkonna kujunemisel. Seetõttu on vanemate koostöö kooliga eduka haridustulemuse olulisemaid tegureid. (Cetin & Taskin, 2016, lk 106)

Säärits (2012, lk 20) on välja toonud, et kodu ja kooli koostöö on oluline tegur laste motiveerimisel. Vanemate suhtumine kooli ja koostöövalmidus ning toetus on olulised tegurid õpimotivatsiooni kujunemisel ja koolist väljalangemisel. USA-s läbiviidud uuring, mis keskendus kaheksandast klassist üheksandasse klassi minevatele õpilastele rõhutas vanemate ja kooli koostöö olulisust ka vanemas kooliastmes. (Mac Iver *et al.*, 2015, lk 40-43) Samas lapsevanemad peavad koostööd oluliseks vaid algklassides. On ka neid lapsevanemaid, kes arvavad, et kõik, mis laps koolis teeb, on õpetaja mure. (Veidenberg, 2013, lk 23–31)

Vanemad leiavad, et koostöö on seotud kõige rohkem lapse ja õpetaja suhtega. Vanemate arvates tekib vajadus kooliga koostööd teha siis, kui lapse ja õpetaja suhtluses ilmnevad probleemid. Samas õpetajad põhjendavad koostöö tegemist sagedamini vajadusega tagada lapse heaolu. Ei õpetajad ega vanemad ei seadnud koostöö tegemise vajaduste hulgas esikohale lapse edukust koolis. (Kalin & Šteh, 2010, lk 4927) Mitmed erinevad uuringud on tõestanud, et lapse edukuse koolis tagab just kooli ja kodu vaheline koostöö (Chowa, Masa, & Tucker, 2013; La Rocque, Klieiman, & Darling, 2011). Lapse edukus ja kontrolltööde tulemused on olulised lapse heaolu kujunemiseks. Head hinded koolis motiveerivad lapsi. Ka koostöö kodu ja kooli vahel on lapsele väga mõjusaks motivaatoriks. (Säärits, 2012, lk 30)

Epstein (viidatud Stelmack, lk 3–4 vahendusel) on kodu- ja kooli koostööd käsitledes välja toonud viis olulist vanemate ülesannet, millel on selge ühisosa kooliga:

- lapsevanemaks olemine;
- suhtlemine;
- vabatahtlik tegevus;
- õppimine kodus;
- otsustamine.

Kala (2014) uuringu tulemustest selgus, et lapsevanemaks olemine on koostöö. Vanema koostöö lapsega ja teiste pereliikmetega ning lasteasutustega. Lapsevanema eesmärgiks on olla lapsele eeskujuks, kujundades lapse maailmavaateid ja suhtumist. (Kala, 2014, lk 18) Perekonna esmane vastutus lapse arengu tagamise ja kasvukeskkonna loomise eest on ära märgitud ka Eesti Vabariigi Lastekaitseaduses, mille § 7 ütleb, et lapse arengu ja kasvu loomulikuks keskkonnaks on perekond ning esmane vastutus lapse õiguste ja heaolu tagamise eest on last kasvataval vanemal või isikul. (Lastekaitseadus, 2014) Koolikeskkond on teiseks lapse maailmavaadete kujundajaks. Lapse heaolu koolis on oluline komponent lapse väärtuste kujunemisel.

Nugin (viidatud Kallis, 2014, lk 10 vahendusel) on öelnud, et vanemate suhtlemine lapsega ja kooliga on oluline komponent koostöö saavutamiseks. Lapsega suhtlemine arendab lapse loovust ja mõtlemist. Lapse akadeemilist edukust mõjutab vanemate huvi ja osalus nende õppimise protsessis. Koduste tööd kontrollimine ja lapse julgustamine on olulised tagamaks lapse edukust koolis. (Chowa *et al.*, 2013, lk 19) Usaldusliku suhte saavutamise aluseks on suhtlus. Mida rohkem vanem lapsega suhtleb, seda rohkem laps vanemat usaldab ja räägib oma probleemidest.

Perekondade kaasamist mõjutavad õpetajate, direktorite ning teiste koolispetsialistide tegevused. See peaks olema oluline osa nende professionaalses tegevuses ja vastutuses. Suur osa õpilase headest saavutustest on seotud perekonna toetusega. Põhikoolides on vaja teha palju tööd, et aidata kõikidel vanematel toetada nende teismelisi, arendamaks nende oskusi. (Mac Iver *et al.*, 2015, lk 40–42) Koostöö kooliga on väga oluline ka vanemas kooliastmes.

Euroopa Sotsiaalfondi 2009.–2012. aasta projekti „Koolist väljalangemise ennetamine õpilase sotsiaalse toimetuleku tõstmise kaudu“ lõppraporti järeldustest selgus, et sagedamini võetakse ühendust nende lapsevanematega, kelle lapsega on probleeme (Naarits-Linn, Pettai, & Proos, 2012, lk 18). Samas peaks koostöö toimimiseks kooli ja kodu vahel olema vastastikune usaldus ja austus. Seega peaks koostöö toimuma regulaarselt, mitte vaid siis kui tekivad lahendust vajavad probleemid. (Đurišić & Bunijevac, 2017, lk 150)

Ka Karin Lukk (2008), kes on käsitlenud kodu ja kooli koostööd erinevatest aspektidest, rõhutas oma doktoritöös usalduse tähtsust kooli ja kodu koostöös. Tema poolt läbi viidud uuringu tulemused näitavad, et vanemad usaldavad kooli, kuid kool peaks vanemaid rohkem usaldama. Vanemad sooviksid rohkem otsustusõigust tähtsate otsuste tegemisel. (Lukk, 2008, lk 23) Lapsevanemate ja kooli poolsed õigused ning kohustused on reguleeritud Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (PGS) § 55 lõige 1 järgi on õpilasel ja vanemal õigus saada koolist teavet nii koolikorralduse kui ka õpilase õiguste ja kohustuste kohta. Kool on kohustatud võimaldama õpilase vanemale juurdepääsu kooli valduses olevale teabele selle õpilase kohta. Sama seaduse § 11 lõike 1 punkt 4 sätestab ka vanema kohustuse teha koostööd kooliga kõnealuses seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud tingimustel ja korras. Kuigi igal koolil on võimalus kujundada koostööks vanematega just sellele koolile sobilikud koostöö tegemise võimalused, on osad koostöövormid välja toodud ka PGS-s (nt vanemate üldkoosolek, hoolekogu). PGS § 56 ütleb, et direktor kutsub koosoleku kokku arvestusega anda kõigil lapsevanematel vähemalt korra aastas võimalus osaleda koosolekul. (Põhikooli ja gümnaasiumi seadus, 2010)

Tamm (2009, lk 34) on välja toonud õpetajate ja lapsevanemate poolt eelistatud koostöövormid, kuhu kuuluvad: e-kool, telefonivestlus vanematega, arenguestlus, koosolekud ja ühisüritused. Õpetajate ja lapsevanemate eelistused koostöövormide osas suures osas kattuvad. Rajamets viis läbi uuringu, mille tulemustest selgus, et lapsevanemate eelistatuid koostöövormideks on suhtlemine e-posti teel või sotsiaalmeedias. Veel eelistasid lapsevanemad vestlust õpetajaga otse või telefoni teel. (Rajamets, 2014, lk 23) Tähelepanu tuleks pöörata just nende koostöövormide arendamisele, et parendada koostööd. Uuringud kinnitavad, et tihedama koostöö korral

on lastel vähem käitumisprobleeme ja koolist väljalangemise tõenäosus on väiksem. Seega on kooli teadlikkus eelistatavate koostöövormide osas oluline faktor koostöö edendamiseks. (Lukk, 2008, lk 10–13)

Kodu-kooli partnerluse saavutamiseks on vaja koolide ja perede vahelisi koostöövorme järjepidevalt edasi arendada. (Mereoiu, Abercrombie, & Murray, 2016, lk 1) Ka Karin Lukk (2008, lk 7) on oma doktoriväitekirjas on välja toonud, et tänapäeva kiiresti muutuv ühiskonnas vajab kodu ja kooli koostöö pidevaid ümberkorraldusi.

Kodu ja kooli koostöö on oluline lapse arengu seisukohalt. Ühelt poolt on koostöö aluseks olevad lapsevanemate ja kooli kohustused ning õigused Eestis reguleeritud seadusega. Teiselt poolt on igal koolil on oma põhimäärus, mis omakorda reguleerib vanemate ja kooli vahelist koostööd. Samuti on uuringud näidanud, et koostöö edukus sõltub suuresti konkreetse kooli ja vanemate eelistustest koostöövormide osas ning sobivaimate leidmiseks on oluline koostööd pidevalt edasi arendada.

1.4. Kooli ja vanemate koostööd takistavad tegurid

Partnerlus on koostöö aluseks, sellest tulenevalt on oluline välja selgitada koostööd takistavad tegurid, et parendada kooli ja kodu vahelist partnerlust. Kodu ja kooli koostööd on palju uuritud (Hornby & Lafaele, 2011; Tamm, 2009; Lukk, 2008; Williams & Sánchez, 2011) ning muuhulgas on välja toodud ka kõige sagedamini esinevad takistused selles koostöös.

Koostöö algab usaldusest. Lapsevanemate ja õpetajate väärtuste erinevus võib takistada usalduse loomist. Lapsevanemad arvavad, et õpetajad on ükskõiksed nende lapse arengu ja edasise toimetuleku suhtes. Lukk väidab, et õpetaja väärtused erinevad lapsevanema omadest. Vanemate arvates ei ole õpetajate poolne toetus lapse arengule piisav. (Lukk, 2008, lk 27) Sakk'i (2013, lk 57) poolt läbiviidud uuringust selgub, et lapsevanemad peavad õpetajate toetust nende lapse arengu ja toimetuleku koha pealt väheseks. Torn'i (2016, lk 36) läbi viidud uuringu kohaselt on lapsevanemate arvates kõige suuremaks takistuseks erinevad arusaamad klassijuhatajaga ja eelnev negatiivne kogemus koostöös kooliga. Lapsevanemate poolt välja toodud teguriks on viimastel aastatel toimunud

suured muutused haridussüsteemis ja vähene teadlikkus. Vanemad ei avalda arvamust, sest nad ei tunne ennast pädevana sellel teemal. (Torn, 2016, lk 36)

Fedorovi (2016) poolt läbiviidud uuringus selgus, et suurimaks takistuseks on vanemate kartus, kuidas koostöö mõjutab õpetajate edasist suhtumist lapsesse. Vanematel on hirm selle ees, et lapsele hakatakse peale suhtlust õpetajaga halvasti ütlema. Selle taga on vahel ka negatiivne kogemus koostööst. Veel oli välja toodud süütunnet lapse käitumise pärast ja lapse soovi, et vanem ei suhtleks kooliga. Üheks takistuseks võivad olla ka vanemate isiklikud suhted õpetajatega. Vanematel on eelarvamused õpetajate suhtes, kui nad peavad tegema koostööd oma endiste kooliaegsete õpetajatega. Lisaks kardetakse, et nende enda kunagisest mitte-eeskujulikust käitumisest ja õppeedukusest tulenevalt suhtutakse ka nende lastesse negatiivselt. (Fedorov, 2016, lk 12) Vanemate eelnevaid negatiivseid kogemusi on koostöö takistusena välja toonud ka teised uurijad (Patte 2011; Hornby & Lafaele, 2011).

Lukk (2008, lk 21) on koostööd takistavate tegurite hulgas välja toonud isikliku tõrke, mis tekib lapsevanemal eelnevatest negatiivsetest kogemustest koostööst kooliga. Lukk kirjeldab distantseerumist, mida iseloomustab lapsevanema väike huvi koolis toimuva vastu. Samuti leiab Lukk, et vanemate koostöövalmidust võivad oluliselt mõjutada koolivälised argielu probleemid perekonnas. Nendeks võivad olla pere kehv majanduslik seis, ajapuudus. Suur töökoormus on sagedasti esinev põhjus, miks vanemad ei leia aega koostööks kooliga. Sarnastele järeldustele on jõudnud ka teised uuringud. Nii näiteks on mitmed teisedki uuringud viidanud töökoormusest tulenevale ajapuudusele kui koostööd takistavale tegurile. Sageli on vanemad tööga hõivatud, et katta eluaseme kulud ja katta toidulaud. Vanematel ei jätku energiat ja aega teha koostööd kooliga ja võtta osa lapse õppimisest. (Tamm, 2009; Williams & Sánchez, 2011; Patte, 2011; Erdener, 2016; Fedorov, 2016)

Samuti võib koostööd mõjutada lapsevanema madal haridustase, mis sageli kujundab arusaama koostöö vajalikkusest Lukk (2008, lk 21). Samale järeldusele jõudsid ka Naarits-Linn jt (2012), kelle uuringu peamised tulemused näitavad, et vanema haridustase mõjutab koostööd. Kõrgema haridustasemega vanemad teevad kooliga rohkem koostööd ja on rohkem huvitatud lapse tegemistest. Madala haridustasemega lapsevanemad on vähem aktiivsed koostöö osas. (Naarits-Linn *et al.*, 2012, lk 18) See fakt on välja tulnud

ka paljudest teistest uuringutest. Madalama haridustasemega vanemad hindavad hariduse olulisust madalamalt. Sellest tulenevalt ei ole nad aktiivsed osalema koostöös. (Hornby & Lafaele, 2011; Chowa *et al.*, 2013; Torn, 2016; Erdener, 2016)

Kooli ja kodu koostöö on oluline lapse edukuse tagamiseks õppetöös. Sellele väitele tuginedes viisid Williams & Sánchez (2011) läbi uuringu vanemate kaasamisest. Uuringus osalesid nii õpetajad kui ka lapsevanemad ning välja toodi neli sagedasemat koostööd takistavat tegurit (Williams & Sánchez 2011, lk 63):

- juurdepääsu puudumine, mille all mõeldi füüsilisi takistusi vanema puude korral;
- ajapuudus, mis saab takistuseks üritustest osa võtmisele, kuna lapsevanem peab olema tööl;
- puudulikud kontaktandmed, mistõttu kool ei saa vanematega vajalikul hetkel ühendust, ja vastupidi, vanemad ei leia oma probleemi lahendamiseks üles õiget kooli esindajat;
- infopuudus, mille tulemusena vanemaid ei ole kursis koolis toimivate sündmustega. Esineb sageli siis, kui vanemate kontaktid koolis on puudulikud ning õpilane ei edasta teavet;
- rahaliste vahendite puudumine, mistõttu vanemad ei saa teha kulutusi ürituste ja/või transpordi tarbeks.

Kasutades Eipsteni loodud (viidatud Hornby & Lafaele, 2011, lk 38–39 vahendusel) mõjutegurite raamistikku võib koostööd takistavad tegurid jagada nelja gruppi:

- vanemate isiklikud ja perekonnaga seotud tegurid;
- lapsest tulenevad tegurid ;
- lapsevanema ja õpetaja suhetest tulenevad tegurid;
- sotsiaalsed tegurid.

Perekondlikud põhjused mõjutavad koostööd erinevatest aspektidest. Lapse väärtused ja hoiakud saavad alguse vanemate eeskujust. Perekondlike põhjuste alla võib liigitada nii vanemate arvamused koostööst, suhtumise hariduse vajalikkusesse ja perekonna majandusliku seisuga. Lapsest tulenevad tegurid on seotud lapse käitumisega, tema koolikohustuse täitmisega ja erivajadusega. Lapsevanema ja õpetaja suhetest tulenevateks teguriteks on erimeelsused õpetajaga, samuti lapse ja õpetaja erinevad

hoiakud ja konfliktid eesmärkide osas. Sotsiaalsete tegurite alla liigitatakse demograafilised ja majanduslikud tegurid. Demograafiliseks teguriks on pere elukoht, mis võib mõjutada koostööd. Koolist kaugemal elaval vanemal puudub sageli võimalus osa võtta ühisüritusest, kuna puudub isiklik transport. Majanduslikud tegurid mõjutavad koostööd, kui üritustest osavõtul on tasu. Rahaliste vahendite puudumine võib mõjutada ka võimalust osaleda koosolekutel, kuna vanematel napib raha transpordiks. (Hornby & Lafaele, 2011, lk 38–39) Rahalistele raskustele, transpordiprobleemidele ning lastehoiu võimaluse puudumisele kui koostöö takistustele on viidanud ka Patte (2011, lk 151). Koostöö saavutamisel peaksid õpetajad arvestama perekondade erinevate võimalustega. Mõne perekonna jaoks on raske leida sobivat aega, kuna ühised ettevõtmised leiavad aset vanema tööajal. (La Rocque *et al.*, 2011, lk 1161)

Koostööd mõjutavad kahtlemata ka õpetajatega seotud tegurid, näiteks õpetaja haridus ja ettevalmistus ning töökoormus. Türgis (Erdener, 2016, lk 157) läbiviidud uuringu tulemused näitasid, et õpetajate soo ja haridustaseme vaheline koostoime mõjutas koostöö saavutamist. Meessoost õpetajad, kellel on magistrikraad ja doktorikraad on tõenäoliselt efektiivsemad vanemate kaasamisel.

Patte (2011, lk 151) poolt läbi viidud uuringus osalenud õpetajatest ja vanematest leidsid 95% vastanutest, et koostööd takistab eelkõige ajapuudus. Teisel kohal õpetajate arvamuse kohaselt oli ametialase koolituse vähesus – nii arvas 64% vastanutest. Ka La Rocque (2011) viitab asjaolule, et õpetajatel on vähe teadmisi, kuidas saavutada koostööd erineva taustaga vanematega. Kool võiks võimaldada õpetajatele sellekohast väljaõpet. (La Rocque *et al.*, 2011, lk 116)

Koostöösuhete parendamiseks peab püüdma suurendada perede juurdepääsu ressurssidele ja looma usalduslikke suhteid läbi avatud suhtlemine (Stefanski, Valli, & Jacobson, 2016, lk 157). Õpetajad on teadlikud koostööd takistavatest teguritest, kuid nende teadmised ja oskused koostöö saavutamisest on piiratud. Koostööalaseid koolitusi peaks rohkem organiseerima. (Patte, 2011, lk 143)

Koostööd takistavaid tegureid on palju, kuid erinevatest uuringutest kerkivad siiski esile sarnased takistused. Kõige sagedamini esinevaks takistuseks on lapsevanemate

ajapuudus. Selleks, et parendada koostööd kooli ja kodu vahel, vajavad koostöövormid pidevat arendamist.

1.5. Kodu ja kooli koostööd soodustavad tegurid

Selleks, et parendada koostööd on vaja välja selgitada ka seda soodustavad tegurid. Keskendudes soodustavate tegurite arendamisele, saab tõsta koostöö efektiivsust.

Koostööd aitab suurendada traditsiooniliste koostöövormide arendamine ja erinevate koostöövormide varieerimine. Koostöö suurimaks mõjutajaks on usaldus osapoolte vahel. Hetkeseisuga leiavad vanemad, et nende arvamusega ei arvestata. Koolipoolne usaldus aitaks kaasa koostöö suurendamisele. Kui kool usaldaks lapsevanemat rohkem, siis see tagaks ka parema koostöö. (Lukk, 2008, lk 23) Talts'i (viidatud Soosaar, 2011, lk 12, vahendusel) sõnul peavad kodu ja kool koostöö toimimiseks olema partnerid, kes usaldavad üksteist.

Kullamaa (2015, lk 28) on oma uuringus välja toonud järgmised koostööd soodustavad tegurid:

- sage, järjepidev suhtlemine;
- aktiivne, osavõtlik, avatud vanem;
- õpetaja positiivsed isiksuseomadused;
- head omavahelised suhted;
- ühisüritused, ühised eesmärgid;
- õpetaja edastab õigeaegselt informatsiooni;
- interneti teel suhtlemine;
- väike kogukond;
- arenguestlus, privaatne vestlus;
- vanem väärtustab õpetajat.

Koostöö soodustamiseks peaksid õpetajad olema rohkem teadlikud, kuidas luua suhteid erinevate vanematega. Head suhted vanematega julgustavad vanemaid rohkem kaasa rääkima last puudutavates küsimustes. Kui õpetaja mõistab perekonna vajadusi ja võimalusi, siis vanem on aktiivsem koostöös. (La Rocque *et al.*, 2011, lk 121)

Kuris (2011, lk 22) toob välja, et arenguestlus aitab saada informatsiooni suhete ja elu kohta perekonnas. Õpetajad leiavad, et arenguestlus on hea meetod koostöö soodustamiseks.

Uuringu tulemustele toetudes on välja toodud mitmed võimalused probleemide lahendamiseks koolis (Naarits-Linn *et al.*, 2012, lk 24):

- rohkem tugispetsialiste kooli;
- pidev koostöö klassijuhataja ja lapsevanemaga (õigel ajal õpilase probleemide teadvustamine, lapsevanema kaasamine);
- rohkem koostööd kodudega;
- lapsevanemate valmisolekut koostööks;
- kodu – kooli koostöö parandamist;
- parem koostöö lapsevanematega;
- lapsevanemate kohustuste ja vastutuse selgem sõnastamine.

Paljud lapsevanemad ei ole teadlikud sellest, kuidas kodune olukord ja vanemate tugi nende lapse edukust koolis mõjutab. Vanemaid peaks informeerima rohkem nendest teguritest, mis lapse õppimist mõjutavad. Sageli on nad arvamusel, et õpetaja on akadeemilise edukuse kujundajad. Vanemad ei tea sageli oma rolli koolikeskkonnas. (Muola, 2010, lk 216)

Vanemate aktiivsemat osalemist kooliga seotud tegevustest toetab kindlasti ka praktiliste asjade läbi mõtlemine. Näiteks bussiliiklusega arvestamine ühisürituste ja koosolekute korraldamisel. Samuti tuleks toimumisaeg valida arvestades lapsevanemate tööaega. (Williams & Sánchez, 2011, lk 64) Bussiliiklusega peaks arvestama eelkõige maapiirkondade koolid. See annaks võimaluse osaleda ühisüritustel ka nendel vanematel, kes elavad koolist kaugel ja ei oma isiklikku transporti.

Lisaks saab tänu infotehnoloogiliste lahenduste laiemale levikule kasutada ka neid koostöö vorme ja infokanaleid, mis ei eelda otsekontakti. Näiteks Luik (2011) viis läbi uuringu, mille tulemustest selgus, et õpetajate blogipidamine aitab kaasa koostöö saavutamisele vanematega. Blogi on hea võimalus lapsevanematele ja õpilastele edastada informatsiooni. (Luik, 2011, lk 15–16) Blogi annab lapsevanematele ka võimaluse kommenteerida õpetaja poolseid postitusi ja olla klassis toimuvaga kursis.

Lapsevanemate kommentaarid õpetaja postitustele motiveerivad õpetajaid blogisse järjepidevalt uut infot lisama. (Luik, 2011, lk 27)

Vanemate osalus koolis vabatahtlikuna aitab kaasa heade suhete loomisele. Vanem võiks osa võtta koolis toimuvate üritustest ja vanemal võiks olla suurem võimalus osaleda otsustusprotsessides. Õpetajad saavad koostööd arendada andes lapsevanematele rohkem informatsiooni lapse tegevustest ja võimetest. Koolid saavad koostööd soodustada korraldades lapsevanemate-õpetajate koosolekuid, koduvisiite, perekondade koolitamist. Õpetajad saaksid anda vanematele juhiseid õpilaste tegevuse, kasvu ja arengu jälgimiseks. Paljud lapsevanemad ei ole teadlikud sellest, kuidas nende osalus kooliga koostöös mõjutab lapse arengut.

2. ÕPETAJATE JA LAPSEVANEMATE KOOSTÖÖ VÄNDRA GÜMNAASIUMIS

2.1. Ülevaade Vändra Gümnaasiumi põhimääruses toodud lapsevanema ja õpetaja õigustest ja kohustustest

Vändra Gümnaasiumis on hetkel 324 õpilast, kellest 245 õpib põhikoolis ning 40 õppe- ja kasvatusalal töötavat isikut. Kooli arengu põhisuundadeks on tagada kooli jätkusuutlikkus ja soodustada õpetajate ja õpilaste vahelist koostööd. (Vändra Alevikogu, 2016)

Vändra Gümnaasiumis reguleerib kodu ja kooli vahelist koostööd kooli põhimäärus. Vändra Gümnaasiumi põhimääruse § 26 kohaselt on vanematel õigus (Vändra Gümnaasiumi põhimäärus, 2014):

- olla kaasatud individuaalse õppekava koostamisel;
- saada teavet lapse õppes puudumistest vähemalt üks kord õppeveerandi jooksul;
- saada teavet ja selgitusi koolikorralduse ning õpilase õiguste ja kohustuste kohta;
- omada juurdepääsu kooli valduses olevale teabele lapse kohta;
- olla teavitatud õpilasele kohalduvast osast kooli päevakavas ning õppeveerandi või kursuse jooksul läbitavatest peamistest teemadest, vajalikest õppevahenditest, hindamise korraldusest ja planeeritavatest üritustest;
- olla teavitatud lapse hinnetest;
- vähemalt üks kord aastas osaleda vanemate koosolekul;
- anda arvamus ajutise õppes osalemise keelu rakendamisel korral õpilase käitumise ja mõjutus-meetme rakendamise kohta;
- esitada taotlus piiratud teovõimega õpilase eest tasuta õpilaspileti saamiseks;
- kandideerida vanemate esindajana kooli hoolekogusse;
- pöörduda kooli hoolekogu poole õpetamist ja kasvatamist puudutavate vaidlusküsimuste korral;

- kasutada e-kooli teenuseid.

Koostöö ei saa toimida vaid ühepoolsete kohustustega. Vanemate osalus lapse kooliskäimisega ei piirdu vaid õigustega. Vändra Gümnaasiumi põhimääruse § 27 järgi on lapsevanem kohustatud (Vändra Gümnaasiumi põhimäärus, 2014):

- arvestama hariduse andmise asjades ennekõike lapse võimeid;
- vajaduse korral küsima nõu õpetajalt;
- looma lapsele kodus õppimist soodustavad tingimused;
- esitama koolile oma kontaktandmed;
- teavitama, kui kontaktandmed muutuvad;
- tegema lapse õpetamisel ja kasvatamisel koostööd kooliga;
- teatama hiljemalt õppest puudumise esimesel õppepäeval kooli õpilase õppest puudumisest ja selle põhjustest;
- tagama õpilase järelevalve ning õppe korraldamise individuaalse õppekava alusel ajutise õppest osalemise keelu korral;
- taotlema vajaduse korral koolilt või õpilase elukohajärgselt valla õigusaktides sätestatud koolikohustuse täitmise meetmete rakendamist.

Vändra Gümnaasiumi põhimääruse § 33 kohaselt (Vändra Gümnaasiumi põhimäärus, 2014):

- õpetaja ülesandeks on õpilaste õpetamine ja kasvatamine, mis põhineb lapsevanemate ja õpetajate teineteisemõistmisel ning koostöös õpilaste vanematega;
- õpetaja teeb koostööd lapsevanematega ja lahendab lapsega tekkinud probleeme.

Vändra Gümnaasiumi põhimääruse § 35 kohaselt (Vändra Gümnaasiumi põhimäärus, 2014) õpilase arengut toetava keskkonna tagamiseks viiakse läbi sisehindamist, vähemalt korra arengukava perioodi jooksul.

2.2. Uurimismetoodika ja valim

Uurimuse läbiviimiseks kasutati kvantitatiivset meetodit. Kvantitatiivse meetodi eesmärk on leida reaalsete nähtuste kirjeldamiseks objektiivne ja usaldusväärne vorm, välja selgitada põhjuse ja tagajärje seoseid, näidata nähtuste kontrollitavust ning avastada printsiipe ja seaduspärasusi, mida võib üldistada laiemale üldkogumile. Seetõttu

keskendub kvantitatiivne uurimus peamiselt arvandmetele ja nende analüüsile. (Õunapuu, 2014, lk 63, 55)

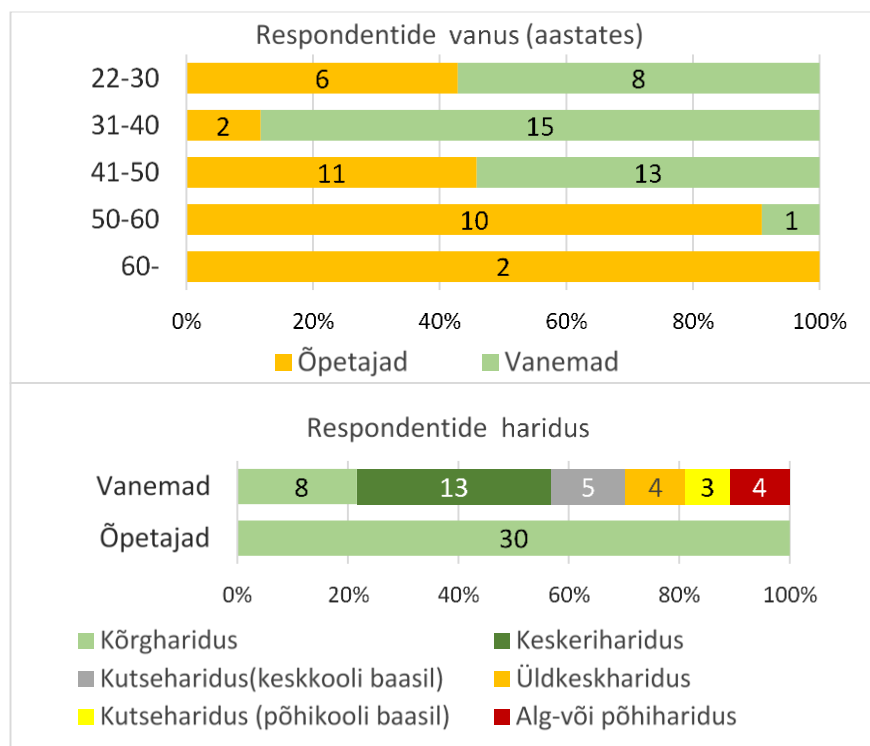
Andmete kogumiseks viidi Vändra Gümnaasiumi lapsevanemate ja õpetajate seas läbi veebipõhine ankeetküsitlus, kasutades LimeSurvey keskkonda. Uurimisvahendi koostamisel võttis autor eeskju Karin Lukki doktoriuurimuses kasutatud küsimustikust (Lukk, 2008, lk 77–85), mida kohandati lähtudes käesolevas töös seatud eesmärgist. Õpetajatele suunatu küsimustik koosnes 21 ning lapsevanematele mõeldud küsimustik 24 küsimusest. Suurema osa moodustasid valikvastustega küsimused. Senist koostööd ning sobilikke koostöövorme puudutavate hinnangute välja selgitamiseks kasutati Likerti skaalasid. Lisaks oli vastajatele antud võimalus väljendada soovi korral oma seisukohti vabas vormis kommentaaridena. Uuringu läbi viimiseks kasutatud küsimustikud on toodud lisa 2 ja 3.

Õpetajatele ja vanematele edastati ankeetküsitluse link e-kooli kaudu. Potentsiaalsele vastajale selgitati uurimuse eesmärki ning rõhutati, et vastanute isik jääb anonüümseks. Esialgse kava kohaselt pidi ankeetküsitluse link aktiivne olema ajavahemikul 14. märts – 26. märts 2018. Samasse perioodi langesid Tartu Ülikooli poolt tehtavad muudatused LimeSurvey keskkonnas ning seetõttu esines keskkonna kasutamisel mitmeid kordi tõrkeid. Ajavahemikul 19. märts – 22. märts puudus ligipääs ankeedile ning muudatuste tulemusena kadusid perioodil 14. märts – 19. märts kogutud andmed. Ankeet aktiveeriti uuesti ning vastajatele saadeti palve küsimustikule uuesti vastata. Lõplikuks andmete kogumise perioodiks jäi 23. märts – 31. märts 2018. Autor püüdis lapsevanemaid täiendavalt motiveerida uurimuses osalema, kasutades selleks otsekontakte ja sotsiaalmeedia kanalit Facebook. Paraku sai autor paljudelt lapsevanematelt tagasisidet, et kuivõrd ankeedi täitmine ei ole kohustuslik, siis ei soovi nad selle täitmisele aega kulutada.

Veebiküsitluse käigus kogutud andmete analüüsimisel kasutati MS Office tabelitöötlusprogrammi Excel. Andmete esitlemisel ja järelduste tegemisel kasutati kirjeldavat statistikat. Töös on kasutatud küsitlusele vastanute vabas vormis antud kommentaare. Vanemate vastused on tähistatud tähega „V“ ning õpetajate antud kommentaarid tähega „Õ“.

Uuringus osales 37 lapsevanemat. Vastajatest noorim oli 26 aastane ja vanim 52 aastane. Vastajate keskmiseks vanuseks kujunes 37,7 aastat. Aktiivsemalt vastasid naised – 32 respondenti ehk 86% kõikidest uuringus osalenud vanematest.

Haridustasemelt oli uuringus osalenud lapsevanematest kõige sagedamini keskeriharidus (tehnikum) 34,21% ning teise suure rühma moodustasid kõrgharidusega vanemad, keda oli 21% vastanutest. Detailsema ülevaate uuringus osalenud lapsevanemate vanusest ja haridustasemest annab joonis 1.



Joonis 1. Ülevaade uuringus osalenud lapsevanemate ja õpetajate vanusest ning haridustasemest (autori koostatud)

Õpetajate seas läbi viidud küsitluses osales 30 õpetajat, kellest vaid kolm olid mehed. See tulemus on ootuspärane, kuna suurem osa Vändra Gümnaasiumi õpetajatest on naissoost. Õpetajate keskmine vanus oli 46. Vastanute tööstaaz ulatus seitsmest kuust kuni 43 aastani. Kõige sagedamaks vastuseks oli seitse kuud. Rohkem kui 20 aastat tööstaaz oli kuueteistkümmel uuringus osalenud õpetajal. Vastajate keskmine tööstaaz on 18,6 aastat.

Uuringus osalenute vastamisprotsendiks kujunes 18% lapsevanemate puhul ja 75% õpetajate puhul. Kui lapsevanemate puhul mõjutab madal vastamisprotsent kindlasti tulemuste üldistatavust, siis pedagoogide puhul võib autori hinnangul küsitluse käigus saadud vastuseid kasutada järelduste tegemiseks.

2.3. Uurimistulemused

Autor soovis välja selgitada, kuidas toimub koostöö Vändra Gümnaasiumis. Käesolevas peatükis tuuakse välja uuringus osalenud lapsevanemate ja õpetajate arusaamad kodu ja kooli koostöö eesmärgist ja olulisusest ning koostööd mõjutavatest teguritest. Samuti antakse ülevaade respondentide hinnangutest senisele koostööle Vändra Gümnaasiumis, ning kirjeldatakse vastajate eelistusi koostöövormide osas.

Uuringu tulemused näitavad, et nii Vändra Gümnaasiumi lapsevanemad kui õpetajad peavad kooli ja kodu vahelist koostööd oluliseks. Vastajatel paluti anda oma hinnang koostöö olulisusele 5-palli skaalal. Valdav enamus õpetajaid ja vanemaid (vastavalt 83% ja 70% vastanutest) on seisukohal, et koostöö kodu ja kooli vahel on kindlasti oluline. Pigem oluliseks pidas koostööd 27 % uuringus osalenud vanematest ja 17% õpetajatest. Vaid üks lapsevanem leidis, et koostöö ei ole oluline ega seetõttu ka vajalik. Üks lapsevanem soovis eraldi rõhutada osapoolte valmisolekut kui koostöö üht olulist eeldust. „Ja oluline on, et nii kool kui kodu oleksid ka koostööks valmis.“ (V)

Vastajad rõhutavad oma vabades kommentaarides, et koostööd tuleks teha lapse arengu ja õppetulemuste huvides.

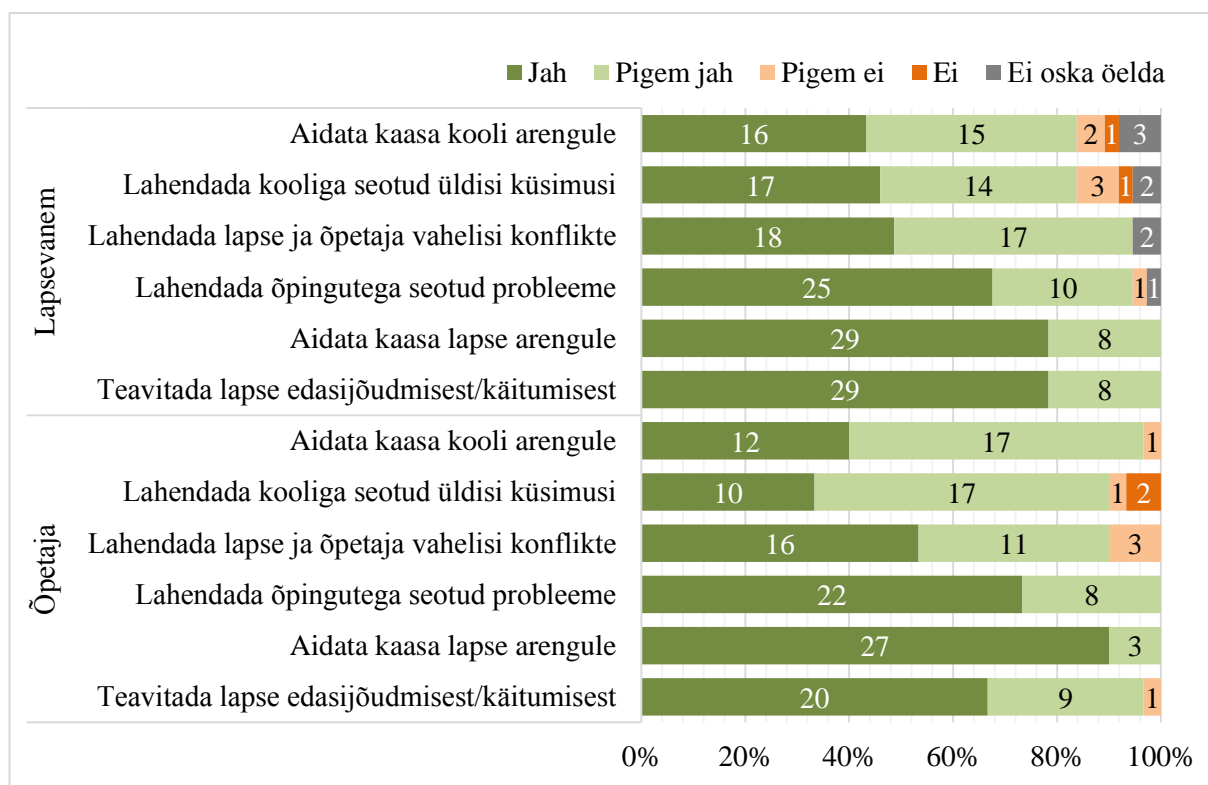
„Koostöö on väga oluline, kuna kooli ja kodu ühiseks objektiks on laps.“ (V)

„Koolitöös saavutab laps edu, kui kodu on toetav ja huvitatud õppetööst.“ (Õ)

„Kui lapsevanema ja kooli vahel on koostöö positiivne, on lapse õppimistulemused ka positiivsed.“ (Õ)

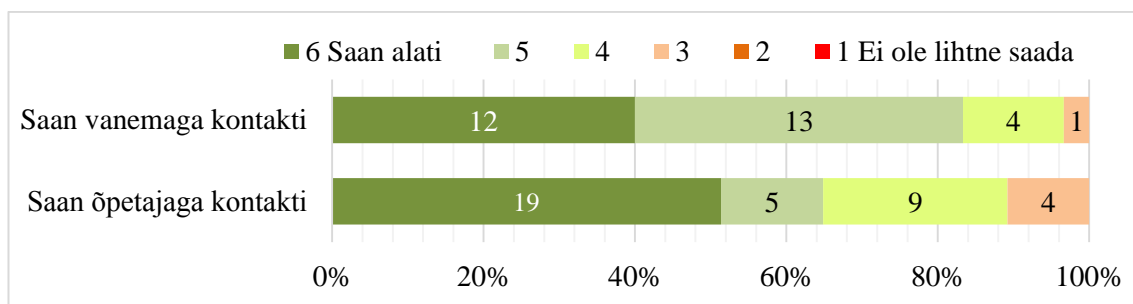
Ka küsimusele „Mis on Teie arvates kodu ja kooli koostöö eesmärk?“ antud vastused näitavad, et koostöö peamiseks eesmärgiks peetakse lapse arengule kaasa aitamist. Samaväärselt tähtsaks eesmärgiks pidasid vanemad ka võimalust saada infot lapse

edasijõudmise ja käitumise kohta koolis. Õpetajad tõid välja ka selle, et koostöö eesmärgiks on näidata lapsevanemate poolt oma tuge koolile. Nii vanemad kui õpetajad nägid koostöö eesmärgina vähem kooliga seotud üldiste küsimuste lahendamist ja kooli arengule kaasa aitamist. Väandra Gümnaasiumi lapsevanemate ja õpetajate arvamused koostöö eesmärkidest on detailsemalt välja toodud joonisel 2.



Joonis 2. Õpetajate ja vanemate arusaam koostöö eesmärgist (autori koostatud)

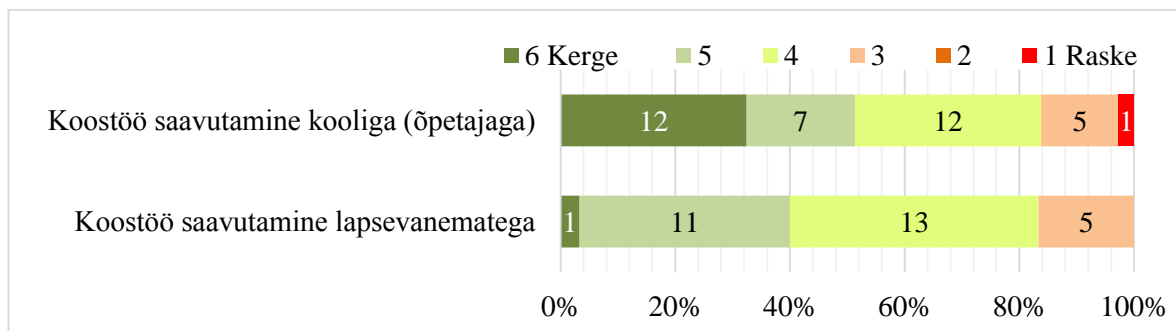
Koostöö toimimiseks on vajalik osapoolte vaheline kontakt ning seetõttu paluti nii vanematel kui õpetajatel 6-palli skaalal hinnata, kui võrd nad saavad teise osapoolega kontakti. Tulemused näitavad, et üldiselt hindavad mõlemad osapooled oma võimalust üksteisega kontakti saada üsna heaks. Pisut üle poolte (51%) vastanud lapsevanematest leidis, et saavad alati vajadusel kontakti õpetajaga. Õpetajatest saab lapsevanemaga alati kontakti 40% vastanutest. Lapsevanemate ja õpetajate hinnangud kontakti saamise kohta on detailsemalt välja toodud joonisel 3.



Joonis 3. Vanemate ja õpetajate hinnangud kontakti saamise kohta (autori koostatud)

Kui võrrelda õpetajate ja vanemate poolt kontakti saamisele 6-palli skaalal antud hinnangute keskmisi, siis suuri erinevusi ei ilmne – õpetajatel oli see 5,2 ja lapsevanematel 5,1. Samas võrreldes nimetatud vastajagruppe sagedamini antud hinnangute alusel, näeme, et vanemad hindavad kontakti saamist siiski mõnevõrra paremaks – lapsevanemate poolt sagedasemaks antud hinnanguks on 6 ja õpetajatel 5. Lapsevanemate poolt antud hinnangute hajuvuseks on 1,1 ja õpetajatel 0,79. Hajuvuse tulemused näitavad, et lapsevanemate poolt on rohkem erinevaid hinnanguid antud. Jooniselt 3 on näha, et õpetajad arvavad valdavalt, et saavad vajadusel vanematega kontakti, lapsevanemate seas on aga ka neid, kes ütlevad, et ei saa vajadusel õpetajaga kontakti. Kuigi kontakti saamine ei ole õpetajate jaoks takistuseks, siis vabades kommentaarides on nad välja toonud, et igas klassis on ka neid lapsevanemaid, kellega kontakti ei saada.

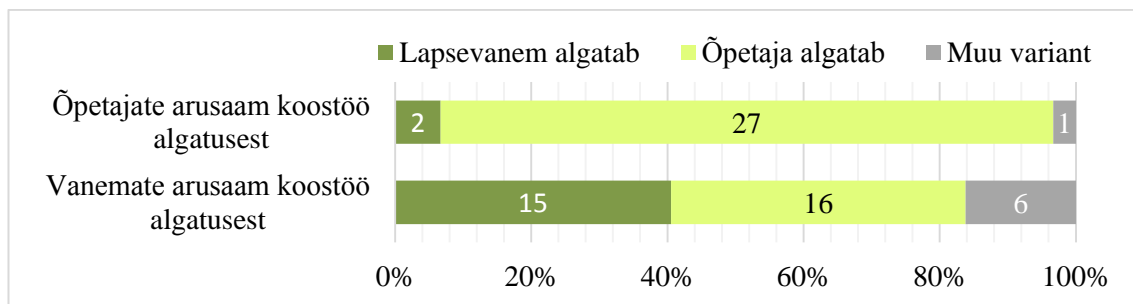
Kuigi vajadusel saadakse teise osapoolega enamasti kontakti, siis näitasid tulemused, et koostöö saavutamine ei ole alati vastajate jaoks lihtne. Koostöö saavutamist lapsevanematega pidas kergeks vaid üks uuringus osalenud õpetaja. Seevastu lapsevanematest 32% märkis, et koostöö saavutamine kooliga (õpetajaga) on kerge. Õpetajad toovad välja, et koostöö saavutamine on klassides väga erinev ning kui lapsevanemad on koostööst huvitatud, siis on koostöö saavutamine lihtne. Õpetajate ja lapsevanemate hinnangud koostöö saavutamisele on detailsemalt välja toodud joonisel 4.



Joonis 4. Õpetajate ja vanemate hinnangud pingutusele, mis on vajalik koostöö saavutamiseks (autori koostatud)

Koostöö saavutamist hindasid lapsevanemad ja õpetajad samuti 6-palli skaalal, millel kuus tähistas positiivseimat hinnangut ning üks negatiivseimat hinnangut. Kui võrrelda koostöö saavutamisele antud hinnangute keskmisi ja sagedamini antud hinnanguid, siis suuri erinevusi õpetajate ja vanemate vahel ei ilmnenu. Õpetajate antud hinnangute keskmine oli 4,3 ja vanemate puhul 4,5 ning nii vanemate kui õpetajate poolt kõige sagedamini antud hinnang oli 4. Jooniselt 4 on näha, et lapsevanemad peavad koostöö saavutamist kooliga võrreldes õpetajatega mõnevõrra kergemaks, kuid on ka neid, kes arvavad, et koostöö saavutamine kooliga on raske. Ka koostöö saavutamiseks vajaliku pingutuse hindamisel oli seisukohtade erinevus vanemate seas võrreldes õpetajatega suurem - hajuvuse tulemus lapsevanemate antud vastustes oli 1,2, samas kui õpetajatel oli see 0,8.

Uuringu tulemused näitasid, et valdavalt tuleb initsiatiiv koostööks koolilt. Siiski peegeldasid uuringu tulemused teatud erisusi selles, kuidas näevad koostöö algatust vanemad ja õpetajad. Kui suurem osa õpetajatest (90%) leidsid, et koostöö algatajaks on tavaliselt kool või õpetaja, siis vanematest olid sellel seisukohal 43%. Üle kolmandiku vastanutest (41%) vastanud lapsevanemastest leidsid, et üldjuhul on koostöö algatajaks lapsevanem ning 16% vastanutest valis variandi „muu“ täpsustades kommentaarides, et koostööd algatajaks nii õpetaja kui ka lapsevanem. Detailsemalt annab uuringus osalenute seisukohtadest ülevaate joonis 5.

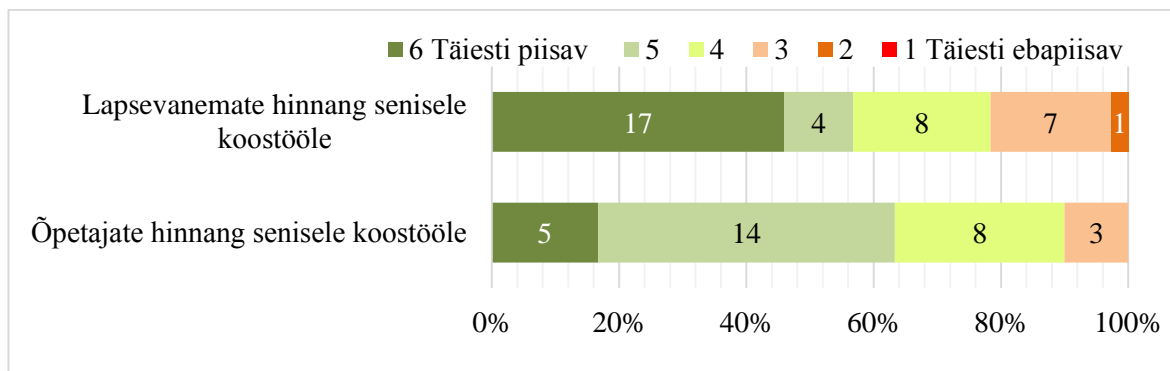


Joonis 5. Vastanute arusaam koostöö algatusest (autori koostatud)

Muu variandi alla kuuluvad vastused, kus algatajaks olid võrdselt mõlemad osapooled vastavalt vajadusele, üks lapsevanem on märkinud, et koostöö algatajaks on sageli laps. Uuringus osalenud lapsevanemad tõid vabades vastustes välja, et kool ja õpetajad on aktiivsemad andma negatiivset tagasisidet, samas kui positiivset tagasisidet ei saada soovitud hulgal. Vanemad märgivad, et kontakti on küll võimalik saada, kuid lahendusi probleemidele ei leita.

Uuringus osalenud õpetajate vabades vastustes on välja toodud, et viimasel ajal on õpiraskustega laste vanemate huvi koostöö osas suurenenud, kuid vanematel on tihti raske probleeme tunnistada. Vanemad teavad väga hästi oma õiguseid, kuid kohustused unustatakse. Sageli lükatakse kogu vastutus koolile.

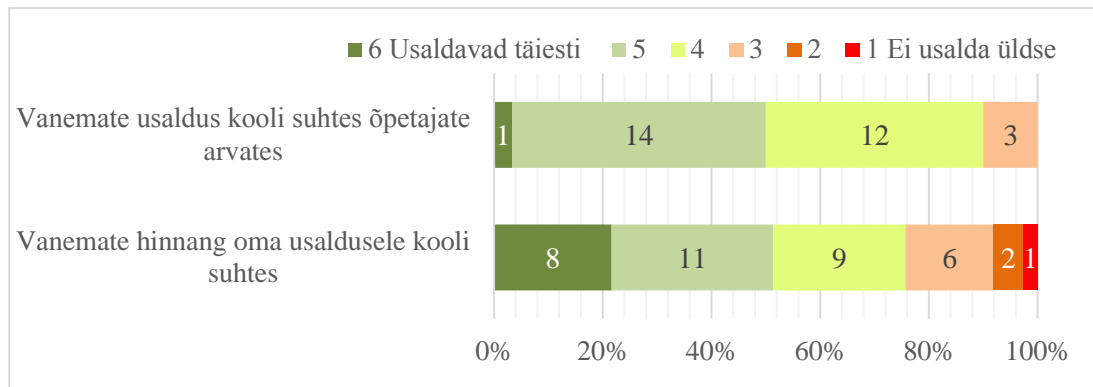
Senise koostöö piisavust kooli ja kodu vahel hindasid lapsevanemad ja õpetajad 6-palli skaalal, kus kõrgem hinne tähistas positiivseimat hinnangut koostööle. Tulemused näitavad, et üldjoontes hindavad õpetajad võrreldes vanematega senist koostööd tunduvalt kriitilisemalt. Lapsevanematest 46% hindab senist koostööd täiesti piisavaks. Samas õpetajatest hindab koostööd täiesti piisavaks vaid 17% vastanutest. Õpetajate ja lapsevanemate hinnang senisele koostööle on detailsemalt märgitud joonisel 6.



Joonis 6. Õpetajate ja vanemate hinnangud senise koostöö piisavusele (autori koostatud)

Koostöö aluseks on poolte vaheline usaldus. Usalduse tähtsuse koostöö toimimise alusena on välja toonud mitmed autorid. (Đurišić & Bunijevac, 2017; Lukk, 2008) Seetõttu paluti ka käesolevas uuringus osalenud vanematel anda 6-palliskaalal hinnang, kuivõrd nad usaldavad Vändra Gümnaasiumi ja selle õpetajaid. Õpetajatel paluti hinnata, kui palju nende arvates lapsevanemad usaldavad Vändra Gümnaasiumit ja selle õpetajaid. Tulemused viitavad, et lapsevanemate usaldus kooli vastu on kõrgem kui õpetajad seda arvavad. Kaheksa vanemat ehk 22% uuringus osalenud vanematest usaldab täiesti kooli ja õpetajaid. Samas vaid üks õpetajate leidis, et lapsevanemad usaldavad kooli täielikult. Üldse ei usalda Vändra Gümnaasiumit ja õpetajaid üks uuringus osalenud lapsevanem. Kommentaarides märkis üks lapsevanem ära selle, et ta ongi selline inimene, kes ei usalda teisi. Et tema usaldamatus võib olla vaid tema probleem, mitte üldistav. Veel on kommentaarides välja toodud järgmised seisukohad „Tegemist on oma ala professionaalidega.“ (V) „Häid õpetajaid on jäänud liiga väheseks, kes oskavad oma aine selgeks teha või tunni huvitavaks.“ (V)

Mõlema osapoole keskmiseks hinnanguks oli 4,4. Kui lapsevanemate poolt enim antud hinnanguks oli 5, siis õpetajate enim antud hinnanguks oli 4. Vastuste hajuvus õpetajatel oli 0,7 ja lapsevanematel 1,26, mis näitab, et seisukohtade erinevus oli vanemate seas suurem kui õpetajatel. Õpetajate poolt toodi kommentaarides välja, et arenguestlustelt laekunud tagasiside põhjal on vanemad kooliga rahul ja usaldavad kooli. Kuid kahjuks on ka palju valearvamusi, teisiti mõistmist. Detailsemalt annab uuringus osalenute seisukohtadest ülevaate joonis 7.



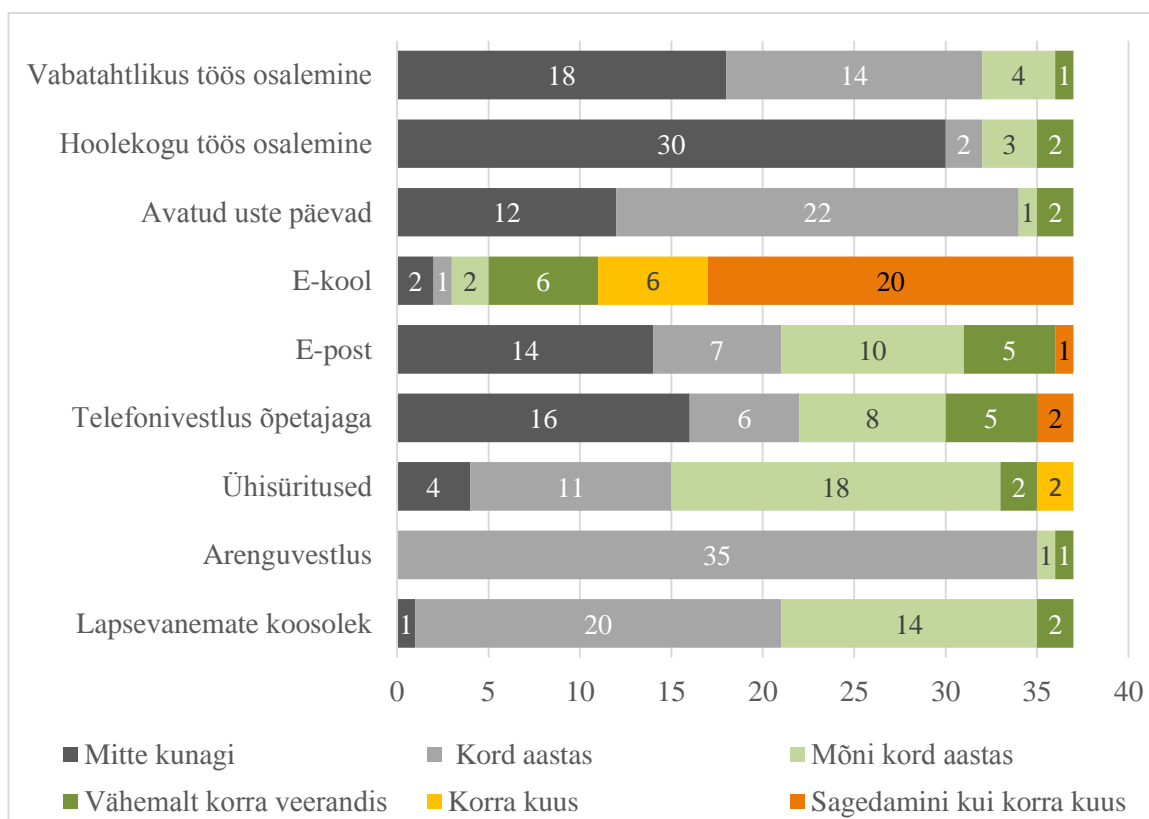
Joonis 7. Lapsevanemate usaldus kooli (õpetajate) suhtes (autori koostatud)

Usaldust kooli ja õpetajate suhtes näitab ka see, et pea kolmveerand (73%) uuringus osalenud lapsevanematest ei paneks oma last võimaluse avanedes teise kooli. Kindlasti ei valiks teist kooli oma lapsele 38% vastanud vanematest ja 35% pigem ei valiks teist kooli. Võimaluse korral pigem paneks teise kooli oma lapse kuus uuringus osalenud lapsevanemat. Vaid üks lapsevanem paneks lapse kindlasti Vändra Gümnaasiumi asemel teise kooli.

Usalduse saavutamiseks on kindlasti oluliseks teguriks õpetaja hoolivus laste suhtes. Uuringus osalenud lapsevanematest 43% on arvamisel, et õpetajad hoolivad igast lapsest ja tegelevad vajadusel lapsega individuaalselt. Seda, et õpetajad tegelevad vaid teatud osaga lastest arvab 41% uuringus osalenud lapsevanemat. Lapsevanemad on välja toonud, et õpetajad pööravad rohkem tähelepanu edukatele lastele või probleemsetele lastele. Keskpärased lapsed jäävad sageli tähelepanuta ja nendega ei tegeleta.

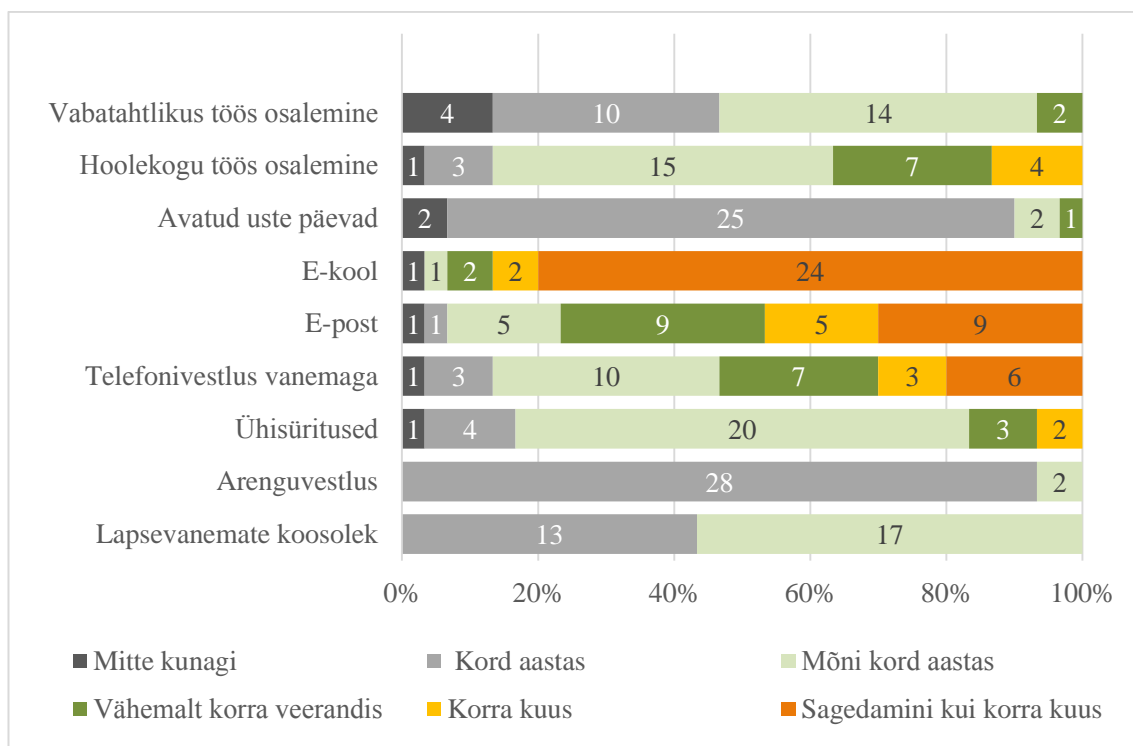
Respondentidelt uuriti, milliseid võimalusi nad kasutavad koostööks. Uuringutulemustest selgub, et Vändra Gümnaasiumi uuringus osalenud lapsevanemad eelistavad suhtlemist e-koolis. Sagedamini kui korra kuus kasutab e-kooli 54% vastanuist. Kuigi uuringu tulemused näitavad, et lapsevanemad peavad koosolekuid sobivaks koostöövormiks, on vaid kaks lapsevanemat on koosolekutel käinud vähemalt korra veerandis. Ülejäänud vanemad on koosolekul osalenud pigem aastas korra või paar. Ka õpetajad toovad välja, et osavõtt lapsevanemate koosolekutest on väike. Õpetajad ootaksid aktiivsemat osalemist koosolekutel. Ka telefonivestlus õpetajaga ja suhtlus e-posti teel on vanemate hulgas üks sagedamini kasutatud koostöövorme. Ülejäänud koostöövõimalusi

kasutatakse pigem vähem. Ühisüritustel käiakse aastas korra või paar ning neli uuringus osalenud lapsevanemat ei ole kunagi seda võimalust kasutanud. Avatud uste päevi ei kasuta kooliga suhtlemiseks mitte kunagi 32% lapsevanematest ja võimalust osaleda hoolekogu töös ei ole kunagi kasutanud suurem osa (81%) lapsevanematest. Detailsemalt on lapsevanemate poolne koostöövormide kasutamise sagedus toodud joonisel 8.



Joonis 8. Koostöövormide kasutamise sagedus lapsevanemate hinnangul (autori koostatud)

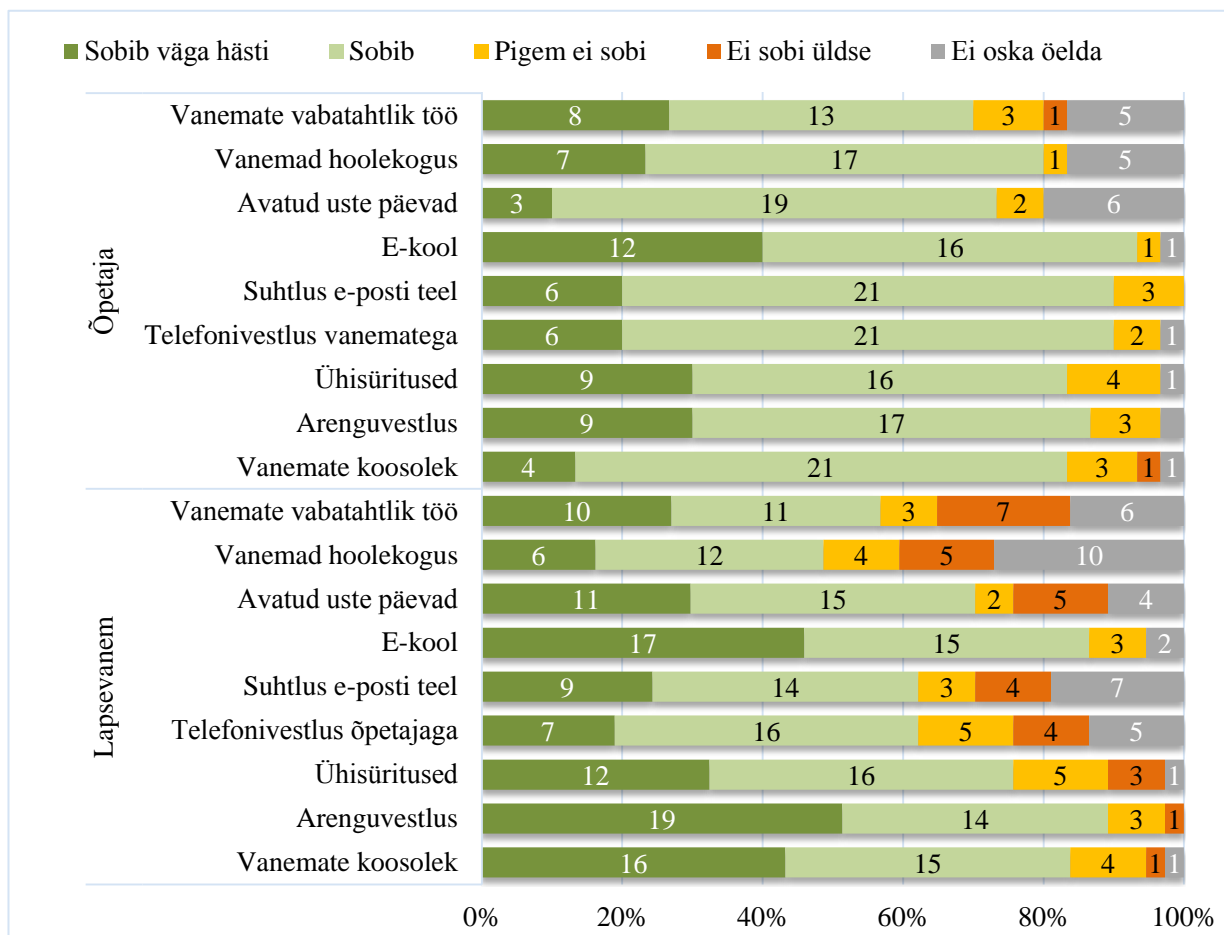
Ka õpetajad eelistavad vanematega suhtlemiseks e-kooli. Rohkem kui kolmveerand (80%) õpetajatest kasutab e-kooli sagedamini kui korra kuus. Sagedasti kasutatakse koostööks ka e-posti ja telefonivestlust lapsevanemaga. Kuus õpetajat kasutab telefonivestlust vanemaga sagedamini kui korra kuus, e-posti (30%). Kuigi võimalust teha vanematega koostöö nähakse ka hoolekogu ja ühisürituste raames, kasutatakse neid võimalusi pigem harvem. Võrreldes lapsevanematega on õpetajate hulgas vähem neid vastajaid, kes mõnda koostöö võimalust kunagi proovinud ei ole. Detailsemalt on õpetajate poolne koostöövormide kasutamise sagedus toodud joonisel 9.



Joonis 9. Koostöövormide kasutamise sagedus õpetajate hinnangul (autori koostatud)

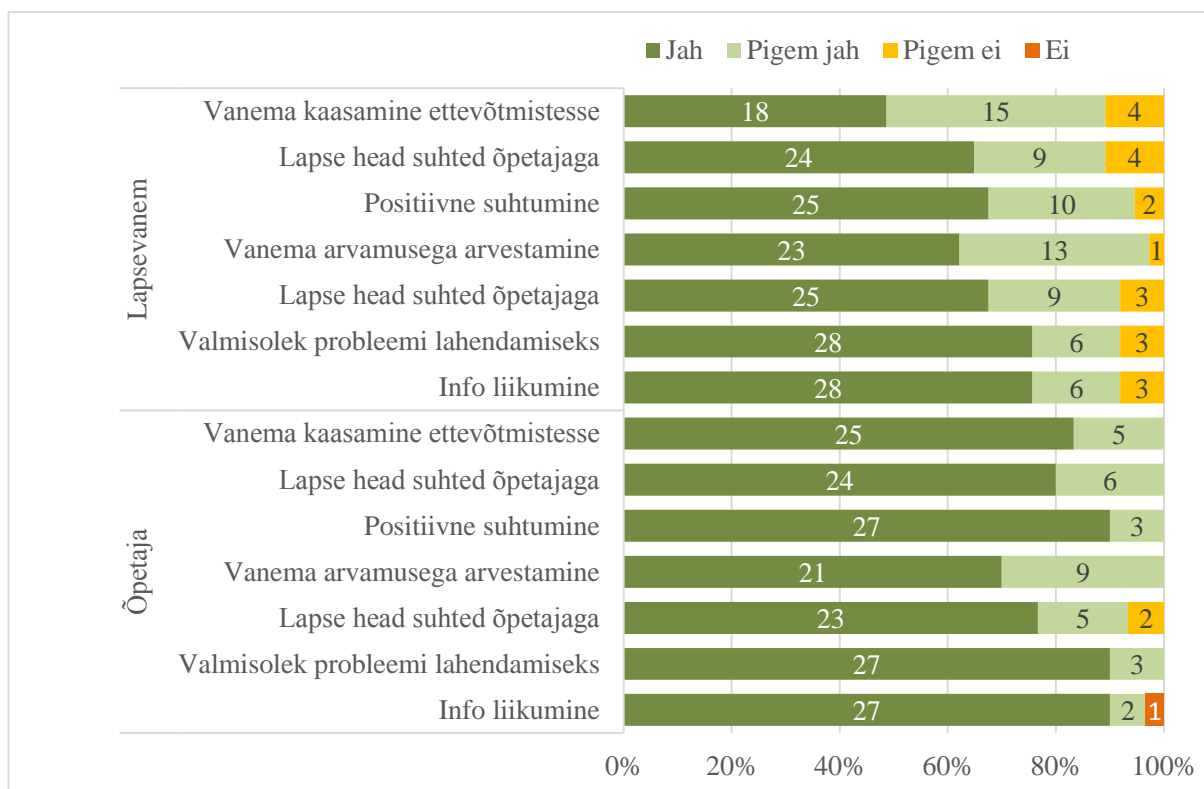
Lisaks koostöövormide kasutamise sagedusele pidid vastajad hindama ka koostöövormide sobivust Väandra Gümnaasiumis. Uuringutulemustele toetudes võib öelda, et õpetajad peavad kõiki pakutud koostöövorme sobilikeks. Vaid üks vastaja hindas koostööks ebasobivaks vanemate koosoleku ja koostöö vabatahtliku töö. Kõige sobivamaks koostöö vormiks pidasid õpetajad e-kooli ja sellele järgneb arenguestlus ja ühisüritused. Ankeedis olevatele koostöövormidele lisaks olid õpetajad märkinud veel sageli kasutatavaid koostöövorme. Nendeks on lapsevanemate osalemine erinevate projektidega kaasnevate kohustuste täitmisel. Lisaks veel vajadusel lapse abistamine andmete kogumisel, kokkuvõtete tegemisel, lapse reisimisega seotud kulutuste katmine. Vanemate seas oli võrreldes õpetajatega rohke neid vastajaid, kes üht või teist koostöövormi ebasobivaks pidasid. Võrreldes vanemate hinnanguid vanemate poolt kasutatud koostöövormidega, on näha, et ebasobivateks hinnatakse neid koostöövorme, mida harvem kasutatakse või üldse ei ole proovitud, näiteks hoolekogu, avatud uste päevad, ühisüritused, vabatahtlik töö. Samas oli ka neid vanemaid, kes pidasid täiesti ebasobivaks või pigem ebasobivaks ka sagedamini kasutatud e-kooli ja telefonivestlust õpetajaga. Suurem osa vastanud vanematest pidas E-kooli siiski igati sobivaks

koostöövõimaluseks kooliga - 86% vastanutest olid andnud sellele koostöövormile hinnangu „sobib väga hästi“ või „sobib“. Arenguvestlust, mis toimub tavaliselt korra aastas, peab väga sobivaks koostöövormiks 51% ja sobivaks 38% vastanud lapsevanematest. Detailsemalt on koostöövormide sobivusest välja toodud joonisel 10.



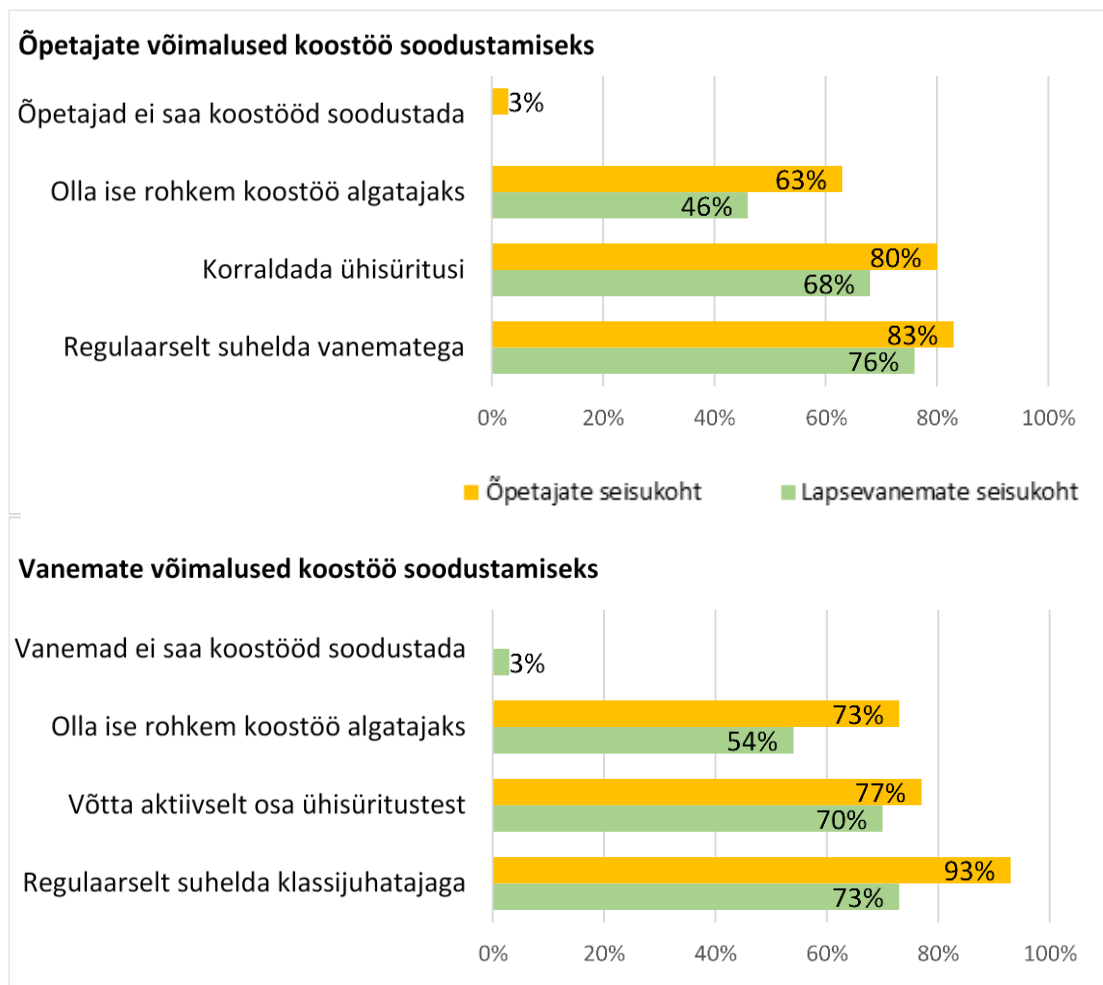
Joonis 10. Lapsevanemate ja õpetajate hinnang koostöövormide sobivusele (autori koostatud)

Nii õpetajate kui ka lapsevanemate seisukohast soodustavad koostööd mitmed tegurid. Lisaks joonisel 11 toodud soodustavatele teguritele on õpetajad oma vabades vastustes märkinud, et koostööd soodustab lastevanemate huvi laste vastu ja õpetajate ühisüritused vanematega. Võrreldes õpetajatega on osad vanemad skeptilisemad, kaheldes mitme teguri puhul kooli ja kodu koostööd soodustavas mõjus. Mõnevõrra üllatav oli ühe õpetaja seisukoht, et info liikumine koostööd ei toeta.



Joonis 11. Koostööd soodustavad tegurid (autori koostatud)

Respondentidelt uuriti, milliseid võimalusi nad näevad kooli ja kodu koostöö suurendamiseks. Selles, mida saaksid nii lapsevanemad kui õpetajad teha koostöö suurendamiseks on õpetajad ja lapsevanemad ühel meelel - rohkem tuleks osa võtta ühisüritustest ja regulaarselt suhelda (joonis 12). Vanematest 46% arvas, et kool (õpetaja) võiks rohkem olla koostöö algatajaks ning samal seisukohal olid ka 63% uuringus osalenud õpetajatest. Samas peeti vajalikuks ka vanemate poolset aktiivsemat koostöö algatamist –nii arvas pea kolmveerand vastanud õpetajatest ja üle poole vanematest. Lapsevanemate ja õpetajate arvamused, kuidas kool ja vanemad saaksid koostööd soodustada on detailsemalt toodud joonisel 12.

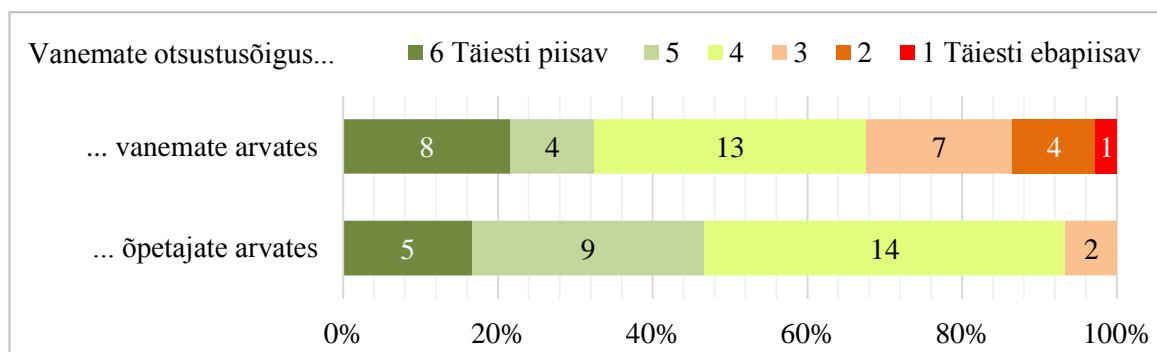


Joonis 12. Kooli ja lapsevanemate võimalused koostöö parendamiseks (autori koostatud)

Koostööd ja usaldust poolte vahel aitab saavutada mõlema osapoole arvamusega arvestamine. Sellest tulenevalt uuriti, milline peaks olema lapsevanema otsustusõigus kooli asjades üldiselt. Uuringus osalenud lapsevanemad märkisid, et lapsevanem peaks oluliste otsuste langetamisel koolis kaasa rääkima ja lapsevanem peaks haridusküsimustes kaasa rääkima nii koolis, omavalitsuses kui ka riigis. Õpetajate arvamus sellest, milline peaks lapsevanemate otsustusõigus olema, kattub osaliselt lapsevanemate arvamusega.

Lapsevanemate otsustusõigust Väandra Gümnaasiumis hindasid uuringus osalenud lapsevanemad 6-palli skaalal keskmiselt hindele 4. Standardhälbe näit 1,35 annab tunnistust sellest, et vastajad on olnud oma hinnangutes küllaltki eri meelt.

Õpetajate hindavad lapsevanemate praegust otsustusõigust Vändra Gümnaasiumis suuremaks kui vanemad ise. Keskmiseks hindeks anti 4,6. Standardhälbe näit 0,83 viitab sellele, et võrreldes vanematega on õpetajad oma arvamustes olnud mõnevõrra üksmeelsemad. Õpetajad olid märkinud, et kõik saavad otsustamisel osaleda, aga sageli on lapsevanemad ise liiga tagasihoidlikud. Detailsema ülevaate hinnangute jaotumisest annab joonis 13.



Joonis 13. Vastajate hinnangud lapsevanemate otsustusõigusele (autori koostatud)

Kõike tahke silmas pidades hindavad uuringus osalenud lapsevanemad üldkokkuvõttes Vändra Gümnaasiumit 6-palli skaalal hindele 4,5. Autori arvamuse kohaselt on see väga hea tulemus, kuigi standardhälve väärtus 1,14 näitab, et on palju väärtuseid, mis erinevad keskmisest.

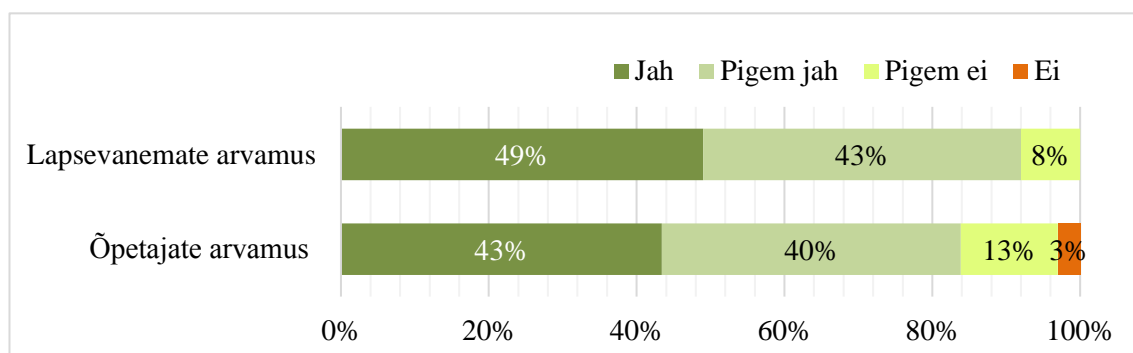
Koostöö soodustamiseks oskasid respondendid välja tuua erinevaid tegureid, kuid kooli ja kodu vahelise koostöö saavutamisel esineb Vändra Gümnaasiumis ka takistusi. Uurimuse tulemused näitavad, et suurimaks takistavaks teguriks on ajapuudus. Vanema ajapuudust pidas koostööd takistavaks teguriks 83% vastanud õpetajatest.

„Huvitatud lapsevanem leiab aja arenguestluseks ja varem kokkulepitud koosolekuks või kohtumiseks. Hoolimatu vanem vabandab kõike ajapuudusega.“ (Õ)

„Tavaliselt tublide laste vanematel on aega, probleemsete laste vanematel mitte. Ei teagi, kas see on ajapuudus või midagi muud.“ (Õ)

Ajanappus on probleem ka lapsevanemate endi arvates – suurem osa (82%) uuringus osalenud vanematest peab koostöö takistuseks iseenda ajapuudust ning 68% vanematest leidsid, et õpetajatel ei ole aega lapsevanematega suhtlemiseks. Üheks õpetajate

ajapuuduse põhjuseks on suur töökoormus. Enim välja toodud takistuseks nii vanemate kui ka õpetajate hinnangul on just õpetajate suur töökoormus (joonis 14)



Joonis 14. Õpetajate töökoormus koostööd takistava tegurina (autori koostatud)

Lisaks ajapuudusele on koostööd takistavaid tegureid veel mitmeid. Õpetajate arvamusel koostööd takistavate tegurite suhtes kattuvad suures osas lapsevanemate omadega. Siiski on märgata, et negatiivset hinnangut tajuvad koostöö takistusena rohkem vanemad kui õpetajad. Nii leidis 65% vanematest, et koostööd takistab vanema negatiivne suhtumine ja 62% vanematest pidas koostööd takistavaks teguriks õpetaja negatiivset hoiakut. Samad näitajad olid õpetajate seas väiksemad – täpselt pooled õpetajatest pidasid koostöö takistuseks vanema negatiivset suhtumist ja 30% vastanud õpetajatest leidis, et õpetaja negatiivne suhtumine võib koostööd pärssida. Samuti tõi üle poolte vanematest (62%) takistusena välja halvasti korraldatud koostöö, samas kui õpetajate seas oli sarnasel arvamusel alla poole (43%) vastanutest. Kui vanematest pea kolmveerand (73% vastanutest) leidis, et koostöö ei pruugi toimida ka sellepärast, et selleks lihtsalt puudub vajadus, siis õpetajatest olid samal seisukohal alla pooled (43% vastanutest).

Uurimistulemustest selgub, et õpetajate arvamusel kohaselt takistab koostööd ka lapsevanema hirm kuulda koolis oma lapse kohta midagi negatiivset – nii leidis 73% vastanud õpetajatest. Lapsevanematest jagab seda arvamust pisut üle poole (57%). On lapsevanemaid, kes tunnevad ennast oma lapse käitumise pärast süüdlasena ja hoiduvad sellel põhjusel koostööst. Osa lapsevanematest kardab koostööd õpetajaga põhjusel, et pärast oma arvamuse avaldamist koolile laps kannatab.

Vaadates üldist trendi hinnangute andmisel, võib öelda, et vanemad väljendavad oma seisukohta selgemalt - võrreldes õpetajatega on nende vastustes skaala äärmusi

väljendavaid hinnanguid rohkem. Detailsem ülevaade vastajate hinnangutest koostööd takistavate tegurite osas on toodud joonisel lisas 1.

2.4. Arutelu ja ettepanekud

Kooli ja kodu vahelise koostöö vajalikkus on selgunud mitmetest erinevatest uuringutest. Eelnevalt läbiviidud uuringud on tõestanud, et lapse arengu ja edukuse seisukohalt on väga oluline koostöö kooli ja kodu vahel. (Cetin & Taskin, 2016; Säärts, 2012; Chowa *et al.*, 2013) Käesoleva uuringu tulemused näitavad, et Vändra Gümnaasiumi õpetajad ja uuringus osalenud lapsevanemad peavad koostööd oluliseks, sest koostöö keskmes on laps. Uuringus osalenud lapsevanemad ja õpetajad on ühisel arvamusel, et koostöö eesmärgiks on aidata kaasa lapse arengule. Samas osapoolte hinnang senisele koostööle on mõnevõrra erinev. Tulemused näitavad, et üldjoontes hindavad õpetajad võrreldes vanematega senist koostööd tunduvalt kriitilisemalt ning leiavad et koostöö ei ole hetkel piisav. Ka seisukohad koostöö algatamise suhtes olid vanematel ja õpetajatel erinevad. Lapsevanemate arvates on koostöö algatajaks praegu rohkem nemad ise ja õpetajad võiksid senisest rohkem koostööks initsiatiivi üles näidata. Tuginedes õpetajate poolt antud vastustele, peab õpetaja ise olema sagedasti koostöö algatajaks. Lapsevanemate poolne koostöö algatus on õpetajate arvates ebapiisav. Lapsevanemate koosolekutest osavõtt on väikene. Kuigi hinnang koostöö saavutamisele on varieeruv, siis on õpetajate arvates rohkem siiski neid vanemaid, kellega on raske kontakti saada. Koostööst huvitatud osapoollega saab õpetaja alati kontakti ja tavaliselt koostöö sujub. Kui aga lapsevanemal ei ole huvi koostööks, siis ei vasta ta õpetaja poolsetele püüdlustele koostöö algatamiseks.

Eelnevalt läbi viidud uuringutest on selgunud, et üheks levinud takistuseks koostöö saavutamisel on ajapuudus (Williams & Sánchez, 2011; Patte, 2011; Erdener, 2016; Fedorov, 2016) Ka Vändra Gümnaasiumis läbi viidud uuringu tulemused tõestasid, et nii õpetaja kui vanema ajapuudus saab sageli takistuseks koostööle. E-kooli kaudu suhtlemine on lihtne ja ei nõua palju aega ning on eelistatud koostöövorm, mida saab kasutada igal ajal. Sellest hoolimata on vanemaid, kes leiavad põhjuseid mitte koostööd teha.

Õpetajate vastustele tuginedes autor järeldab, et koostööd ei soovi teha rohkem just probleemsete laste vanemad. Takistuseks võib selles olukorras olla hirm, et lapsevanem kardab kuulda koolis jälle midagi negatiivset oma lapse kohta. Vanemate vabadest vastustest selgub, et kool on aktiivsem negatiivse tagasiside korral. Positiivset tagasisidet antakse vähe, kuid lapsevanemad sooviksid just seda rohkem. Kool peaks rohkem tähelepanu pöörama ka positiivsele tagasisidele, et motiveerida lapsevanemaid koostööks.

Mitme uuringud on välja toonud, et varasemad negatiivsed kogemused koostöös kooliga takistavad lapsevanematel edaspidiselt koostöö saavutamist (Lukk, 2008; Torn, 2016). Uuringu tulemustest on näha, et see takistus esineb ka Vändra Gümnaasiumis. Uuringus osalenud lapsevanematest 67% leidis, et varasem negatiivne kogemus takistab koostööd. Ka õpetajate arvamuse kohaselt on lapsevanema varasem negatiivne kogemus koostöös kooliga takistuseks. Vaid kaheksa uuringus osalenud õpetajat oli arvamusel, et see pigem ei takista koostöö saavutamist.

Vändra Gümnaasiumis läbi viidud uuringu tulemused näitavad, et teatud koostöö takistusi tajuvad vanemad ja õpetajad erinevalt. Nii nägid negatiivseid hoiakuid ja halvasti korraldatud koostööd takistava tegurina peamiselt lapsevanemad, õpetajad aga tunduvalt vähem. Williams & Sánchez (2011, lk 64) on rõhutanud, et vanemate aktiivsemat osalust aitab tõsta koostöö praktilise poole läbi mõtlemine, näiteks ürituste toimumisaega valides arvestada lapsevanemate tööajaga, bussiliiklusega jne. Seetõttu on oluline, et kool oleks teadlik, milliseid korralduslikke probleeme vanemad kooliga seotud koostöös näevad.

Samuti erinesid vanemate ja õpetajate arusaamad selles osas, kuivõrd mõnikord on koostöö puudumise põhjuseks vajaduse puudumine. Tulemuste alusel võib oletada, et vanemate madal koostöö aktiivsus võib olla seotud sellega, et nad lihtsalt ei näe koostööks vajadust. Ka Muola, (2010, lk 216) on välja toonud, et paljud lapsevanemad ei ole teadlikud sellest, kuidas vanemate poolne toetus lapse õpinguid mõjutab ning sageli leiavad vanemad, et õpetaja on ainukesed lapse akadeemilise edukuse kujundajad. Ule, Živoder & du Bois-Reymond (2015, lk 341–342) on juhtinud tähelepanu sellele, et vanemad saavad sageli valesti aru sellest, mida õpetajad neilt ootavad. Sellises olukorras on oluline, et kool aitaks vanematel mõista, milline on nende roll lapse koolis edasi jõudmisel ning millist koostööd kool vanematelt ootab.

Koostöövormidest eelistavad lapsevanemad ja õpetajad kõige rohkem suhtlemist e-maili ja e-kooli kaudu. Need koostöövormid võimaldavad suhtlemist igal ajal ja on vähem aega nõudvad. Kuid koostöö soodustamiseks oleks vaja ka silmast silma kohtumisi ja suhtlemist. Koostöö soodustamiseks pakkusid nii õpetajad kui lapsevanemad rohkem ühisürituste korraldamist. Õpetajate vabades vastustes oli pakutud, et ühisüritusi võiks korraldada ka õpetajatele ja lapsevanematele. Autoripoolseks ettepanekuks oleks korraldada lapsevanematele ja õpetajatele ühiseid väljasõite, mis soodustaks kooli ja kodu vahelist suhtlemist.

Sageli takistab koostöö saavutamist õpetajate puuduv või napp varasem kogemus koostööst erinevate vanematega. Väandra Gümnaasiumis on õpetajatele pakutud koostööalaseid koolitusi, kuid neid võiks rohkem olla. Valdav enamus (90%) õpetajatest on arvamusel, et sellealased koolitused on vajalikud. Koolitused annavad rohkem teadmisi ja praktilisi näiteid, pakuvad võimalust vahetada kogemusi ja erinevad teadmised tagavad rohkem võimalusi tegutsemiseks.

Uuringust selgub, et üldkokkuvõttes ollakse Väandra Gümnaasiumiga rahul ja oma last ei soovita võimalusel teise kooli panna. Lapsevanemad usaldavad kooli ja õpetajaid ning õpetajad tegelevad vajadusel lastega individuaalselt. Samas võib uuringu tulemustele toetudes öelda, et rohkem tegeletakse probleemsete või siis edukate õpilastega ning keskmisel tasemel õpilased jäävad tähelepanuta.

Väandra Gümnaasiumis kasutatakse erinevaid koostöövorme, mis kõik on sobilikud koostööks nii õpetajate kui ka lapsevanemate arvamuse kohaselt. Arvestades, et senise koostöö hinnang jättis paljude vastajate arvates siiski soovida, on autori hinnangul vaja laiendada seniseid koostöö võimalusi. Kuna nii lapsevanemad kui õpetajad eelistavad suhtlemist veebikeskkonnas, teeb autor ettepaneku info vahetamiseks ja koostöö parendamiseks kasutusele võtta klassijuhataja blogi. Luik (2011) on oma uurimuses tõestanud, et blogipidamine suurendab koostööd. Klassijuhatajate tehtavaid sissekandeid saavad lapsevanemad kommenteerida ja see motiveerib klassijuhatajat uuteks sissekanneteks. (Luik, 2011, lk 24) Blogi annab võimaluse lapsevanemal oma arvamust avaldada ja klassis toimuvaga kursis olla.

Tähelepanu peaks pöörama ka olemasolevate koostöövormide arendamisele. Arenguvestlus on koostöövorm, mis sobib mõlemale osapoolle. Kahjuks toimub arenguvestlus vaid ükskord aastas. Autor soovib kaaluda arenguvestluse korraldamist kaks korda aastas.

Läbiviidud uuringu kitsaskohaks oli lapsevanemate väikene osavõtt uuringust. Kui autor püüdis vanemaid motiveerida küsitlusele vastama, sai ta sageli vastuseks, et kui ei ole kohustuslik, siis ei hakka aega raiskama. On võimalik, et sarnase mõtteviisiga lähenevad vanemad ka koostööle kooliga – koostööd tehakse ja ühistel üritustel osaletakse pigem nõutud tasemel, kui ei ole kohustuslik, siis on osavõtt väike.

Antud uurimuse tulemused edastatakse Vändra Gümnaasiumile. Tulemustele toetudes saab Vändra Gümnaasium võtta kasutusele uusi lahendusi kodu ja kooli vahelise koostöö parendamiseks.

KOKKUVÕTE

Lapse heaolu ja arengu tagamisel on suur osakaal nii koolil kui kodul. Kodu ja kooli koostöö on oluline lapse heaolu ja arengu tagamisel, sest koostöö keskmes on laps. Kodu ja kooli koostöö saavutamine ei ole alati lihtne. Väga palju esineb erinevaid takistusi koostöö saavutamisel kahe osapoole vahel.

Uurimustöö esimeses osas anti teoreetiline ülevaade kodu ja kooli koostöö vajalikkusest ning seda mõjutavatest teguritest. Tuginedes eelnevalt läbi viidud uuringutele kirjeldati, kuidas mõjutab lapse käitumist ja edu kodu ja kuidas kool ning õpetajad. Toetudes varasemalt läbi viidud uurimustele kirjeldati olulisemaid koostööd takistavaid ja soodustavaid tegureid.

Töö teises osas antakse ülevaade autori poolt Vändra Gümnaasiumi õpetajate ja lapsevanemate seas läbi viidud kvantitatiivse uurimuse tulemustest. Uurimuses pöörati tähelepanu usaldusele ja kontakti saavutamisele, mis on hea koostöö toimimise aluseks, paluti anda hinnang senisele koostööle kodu ja kooli vahel ning selgitati välja lapsevanemate ja õpetajate poolt eelistatuid koostöövorme ja nende kasutamise sagedus Vändra Gümnaasiumis.

Uurimusest selgus, et lapsevanemate hinnangul on koostöö Vändra Gümnaasiumis hetkel piisav ja koostööd kooliga saavutada on lihtne. Õpetajate hinnangul on lapsevanemate poolne koostööalgatus ebapiisav ja lapsevanemad sageli hoiduvad koostööst. Osavõtt lapsevanemate koosolekutest on väikene. Pigem teavad lapsevanemad oma õiguseid, kuid kohustustest tahetakse kõrvale jääda. Sageli lükatakse vastutus koolile ja õpetajale.

Uurimistulemused näitavad, et Vändra Gümnaasiumi lapsevanemate ja õpetajate eelistatumaks koostöövormiks on e-kool. Lisaks e-koolile eelistatakse vestlust telefoni teel ja suhtlust e-posti kaudu. Suurimaks koostöö takistuseks on nii õpetajate kui lapsevanemate ajapuudus. Õpetajate puhul mõjutab ajapuudust suur töökoormus. Samuti vajaksid õpetajad rohkem koolitust, et olla teadlikud erinevatest koostöö saavutamise

viisidest. Uuringu tulemustele toetudes võib öelda, et üldkokkuvõttes on lapsevanemad Vändra Gümnaasiumiga rahul, kuid koolilt oodatakse rohkem positiivset tagasisidet, mis motiveeriks koostööd tegema. Rohkem tähelepanu peaks pöörama keskmisel tasemel olevatele õpilastele, et motiveerida lapsevanemaid koostööd tegema.

Autor leidis uurimuse läbiviimisel töös püstitatud uurimisküsimustele vastused ja täitis lõputöö eesmärgi. Uurimistulemused ja analüüs edastatakse Vändra Gümnaasiumile. Tulemustele tuginedes saab Vändra Gümnaasium analüüsida hetkeolukorda ja teha vastavalt vajadustele parendusi koostöö tõhustamiseks.

VIIDATUD ALLIKAD

- Bergin, C., & Bergin, A. (2009). Attachment in the classroom. *Educational Psychology Review, 21*, 141–170. doi 10.1007/s10648-009-9104-0
- Chou, M. J., & Cheng, J. C. (2015). Parent-child aesthetic shared reading with young children. *Universal Journal of Educational Research, 3*, 871–876 doi: 10.13189/ujer.2015.031113
- Chowa, G., Masa, R., & Tucker, J. (2013). The effects of parental involvement on academic performance of Ghanaian youth: Testing measurement and relationship using structural equation modeling. *Children and Youth Services Review, 35*, 2020–2030. doi:10.1016/j.chilyouth.2013.09.009
- Cetin, K., & Taskin, P. (2016). Parent involvement in education in terms of their socio-economic status. *Eurasian Journal of Educational Research, 66*, 105–112 <http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2016.66.6>
- Đurišić, M., & Bunijevac, M. (2017). Parental involvement as a important factor for successful education. *Center for Educational Policy Studies Journal, 7*(3), 137–153.
- Erdener, M. A. (2016). Principals' and teachers' practices about parent involvement in schooling. *Universal Journal of Educational Research, 4*(12), 151–159. doi: 10.13189/ujer.2016.041319
- Fedorov, E. (2016). *Lastevanemate ja õpetajate arvamused kooli ja kodu koostööst põhikoolis*. (Lõputöö). Loetud aadressil https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/52683/eha%20fedorov%20_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hernández-Amorós, J., & Urrea-Solano, E. (2016). Working with emotions in the classroom: Future teachers' attitudes. *Procedia – Social and Behavioral Sciences and Education, 237*, 511–519. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2017.02.100>
- Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: an explanatory model. *Educational Review, 63*, 37–52, doi:10.1080/00131911.2010.488049

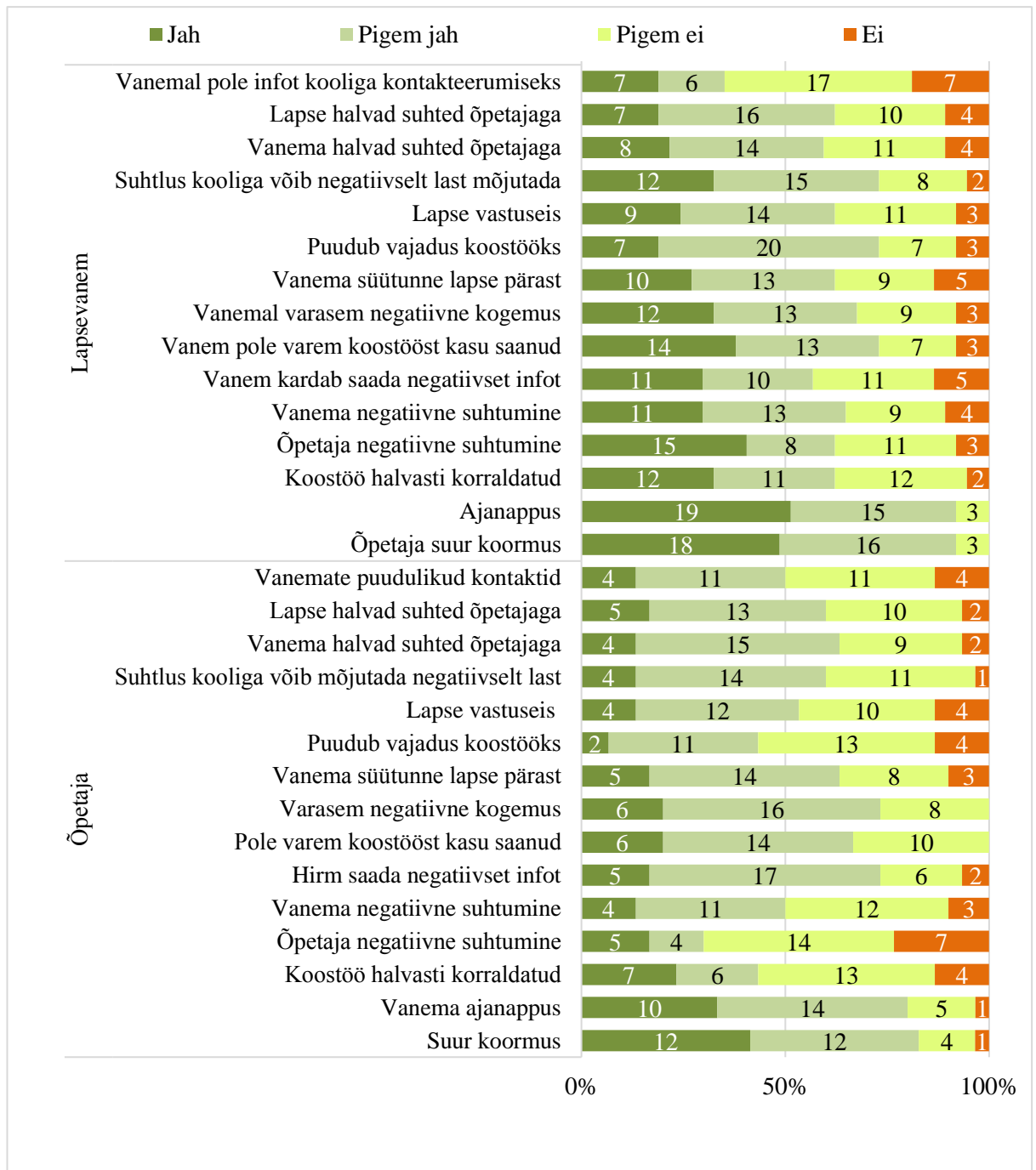
- Kalin, J., & Šteh, B. (2010). Advantages and conditions for effective teacher–parent co-operation. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 4923–4927. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.796>
- Kallis, K. (2014). *Kaugvanemate arvamused, hoiakud, ja võimalused oma koolieelses eas lapse arengu toetamiseks suhtlemise kaudu*. (Bakalaureusetöö). Loetud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/41774/kallis_katrin.pdf
- Kala, J. (2014). *Vanemate arvamus kasvatuses ja karistuses*. (Bakalaureusetöö). Loetud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/43414/kala_jaana_ba_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kullamaa, M. (2015). *Lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate hinnangud omavahelisele koostööle Saare maakonna näitel*. (Bakalaureusetöö). Loetud autojuhil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/48130/maarja_kullama.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kuris, S. (2011). *Arenguvestluste efektiivsuse hindamise kriteeriumid ja kasuteguri suurendamise võimalused koolis*. (Magistritöö). Loetud aadressil <http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/17922/Kuris.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Lastekaitseeadus. (2014). *Riigi Teataja I*, 06.12.2014, 1. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/106122014001?leiaKehtiv>
- La Rocque, M., Kleiman, I., & Darling, S. M. (2011). Parental involvement: The missing link in school achievement. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 55(3), 115–122. doi: 10.1080/10459880903472876
- Luik, K. (2011). *Klassiõpetaja poolt peetava blogi vajalikkus lapsevanematega suhtlemiseks*. (Magistritöö). Loetud aadressil <http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/17934/Luik.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Lukk, K. (2008). *Kodu ja kooli koostöö struktuuralsest, funktsionaalsest ning sotsiaalsest aspektist*. (Doktoriväitekiri). Loetud aadressil <http://www.digar.ee/arhiiv/et/download/232477>
- Loogma, K., Ruus, V. R., Talts, L., & Poom-Valickis, K. (2009). *Õpetaja professionaalsus ning tõhusama õpetamis- ja õppimiskeskonna loomine. OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS tulemused*. Loetud aadressil <https://www.hm.ee/sites/default/files/talis2008.pdf>

- Mac Iver, M. A., Epstein, J. L., Sheldon, S. B., & Fonseca, E. (2015). Engaging families to support students' transition to high school: Evidence from the field. *The High School Journal*, 99(1), 27–45. <https://doi.org/10.1353/hsj.2015.0016>
- Martens, T. E. (2013). *Kooli roll õpilase iseloomu kujundamisel Tallinna koolide põhjal*. (Magistritöö). Loetud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/31457/martens_eva_theresa.pdf
- Mereoiu, M., Abercrombie, S., & Murray, M. (2016). One step closer: connecting parents and teachers for improved student outcomes. *Cogent Education*, 3(1), 1243079, 1–19. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2016.1243079>
- Muola, J. M. (2010). A Study of the Relationship Between Academic Achievement Motivation and Home Environment Among Standard Eight Pupils. *Educational Research and Reviews*, 5(5), 213–217.
- Naarits-Linn, T., Pettai, I., & Proos, I. (2012). *Koolist väljalangemise ennetamine õpilase sotsiaalse toimetuleku tõstmise kaudu*. Loetud aadressil http://mahena.org/files/documents/ESF_2009-2012/Loppraport_10.07.12.pdf
- Okorodudu, G. (2010). Influence of Parenting Styles on Adolescent Delinquency in Delta Central Senatorial District. *Edo Journal of Counselling*, 3(1), 58–86. <http://dx.doi.org/10.4314/ejc.v3i1.52682>
- Patte, M. M. (2011). Examining Preservice Teacher Knowledge and Competencies in Establishing Family–School Partnerships. *The School Community Journal*, 21, 143-159.
- Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus. (2010). *Riigi Teataja I*, 41 ,240. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13332410?leiaKehtiv>
- Pärnu Linnavalitsus. (2015). „Õpetajate uuring 2014/2015“ raport. Loetud aadressil http://www.parnu.ee/failid/uuringud/6petajate_uuring_2014_2015.pdf
- Rajamets, M. (2014). *Lapsevanemate hinnangud enda osalusele lapse hariduse omandamisel Valga maakonna linnade haridusasustuste näitel*. (Magistritöö). Loetud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/42335/rajamets_maila.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sakk, M. (2013). *Õpilaste, lapsevanemate ning õpetajate hinnangud õpilase toimetulekule kooli kontekstis eesti ja vene õppekeelega koolide põhikooli II*

- astmes*. (Doktoritöö). Loetud aadressil <http://www.etera.ee/zoom/1939/view?page=3&p=separate&view=0,0,2067,2834>
- Sarv, E. S. (2008). *Õpetaja ja kool õpilase arengu toetajana*. Loetud aadressil <https://www.scribd.com/document/74205796/Sarv-E-S-Opetaja-ja-kool-opilase-arengu-toetajana-I-III-ptk-Teacher-and-school-as-supporters-of-student-development>
- Soosaar, K. (2011). *Õpilaste ja sotsiaalpedagoogide tõlgendused põhjusest puudumiste vähendamiseks kasutatavatest sekkumisviisidest*. (Magistritöö). Loetud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/19263/Soosaar_Kristi.pdf?sequence=1
- Säärits, J. (2012). *Õpimotivatsiooni probleemid seoses koolist väljalangemisega 3. kooliastmes Põlvamaa koolide õpetajate hinnangul*. (Bakalaureusetöö). Loetud aadressil <http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/26033/Saarits.pdf>
- Sheldon, S. B. (2007). Improving student attendance with school, family, and community partnerships. *The Journal of Educational Research*, 100(5), 267–275. <https://doi.org/10.3200/JOER.100.5.267-275>
- Stefanski, A., Valli, L., & Jacobson, R. (2016). Beyond involvement and engagement: the role of the family in school–community partnerships. *School Community Journal*, 26, 135–160.
- Stelmack, B. (n.d.). *Parental involvement : A research brief for practitioners*. Retrieved from http://www.engagingalllearners.ca/el/inclusion-in-the-early-years/documents/parental_involvement.pdf
- Tamm, K. (2009). *Kodu ja kooli koostööst Rocca Al Mare kooli algklassides*. (Magistritöö). Loetud aadressil <http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/10269/Tammkatre.pdf?sequence=1>
- Torn, K. (2016). *Kooli ja kodu koostööd takistavad tegurid Võru maakonna koolide lapsevanemate hinnangute põhjal*. (Magistritöö). Loetud aadressil https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/53027/torn_kertu_ma.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Udusalu, M. (2017). *Ühe kohaliku omavalitsuse lastekaitse spetsialistide ja koolide sotsiaalpedagoogide arusaamad koolikohustuste mittetäitmisest ja selle*

- vähendamise meetmetest. (Magistritöö). Loetud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/57402/udusalu_merit_ma.pdf
- Ule, M., Živoder, A., & du Bois-Reymond, M. (2015). 'Simply the best for my children': patterns of parental involvement in education. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 28(3), 329–348. <http://dx.doi.org/10.1080/09518398.2014.987852>
- Veidenberg, I. (2013). *Õpetajate ja õpilaste tõlgendused koolikogukonnast ja selle toimimisest.* (Magistritöö). Loetud aadressil pace.ut.ee/bitstream/handle/10062/31672/veidenberg_ingvar.pdf
- Van Voorhis, F. L., Maier., M. F., Epstein, J. L., Lloyd, C. M., & Leung, T. (2013). *The impact of family involvement on the education of children ages 3 to 8.* Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=ED545474>
- Vändra Gümnaasiumi põhimäärus. (2014). *Riigi Teataja IV* 18.03.2014, 5. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/403022015029?leiaKehtiv>
- Wenzel, R. K. (2009). Students' Relationships with Teachers as Motivational Contexts. In K. R. Wenzel & A. Wigfield (eds.), *Educational psychology handbook series. Handbook of motivation at school (pp. 301-322).* Retrieved from <http://ie.ulisboa.pt/pls/portal/docs/1/453424.PDF>
- Williams, T. T., & Sánchez, B. (2013). Identifying and decreasing barriers to parent involvement for Inner-City parents. *Youth & Society*, 45(1), 54–74, <https://doi.org/10.1177/0044118X11409066>
- Õunapuu. L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.* Loetud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf

Lisa 1. Kooli ja lapsevanemate koostööd takistavad tegurid



Joonis 16. Kooli ja lapsevanemate koostööd takistavad tegurid (autori koostatud)

Lisa 2. Küsitlusankeet lapsevanematele

Vändra Gümnaasiumi vanemate hinnang kodu ja kooli vahelisele koostööle

Lugupeetud lapsevanem

Olen Tartu Ülikooli Pärnu kolledži üliõpilane. Lapsevanemana tean, et kooli ja kodu vaheline koostöö on väga oluline meie laste arengus ja edus. Seetõttu seadsin oma lõputöö uuringu eesmärgiks selgitada välja, kuidas toimib kooli ja kodu vaheline koostöö Vändra Gümnaasiumis. Uuringu läbiviimiseks vajan teie abi. Teie seisukohad ja ettepanekud on väga olulised, sest neid saab kasutada lapsevanemate ja kooli koostöö korraldamisel Vändra Gümnaasiumis. Kokkuvõtte uuringu tulemustest edastatakse koolile.

Ankeet on anonüümne. Vastuseid analüüsitakse ning tulemusi esitletakse üldistatult. See tähendab, et Teie vastuseid ei ole võimalik seostada Teie isikuga.

Ootan vastust kõikidele kohustuslikele küsimustele (tähistatud tärniga, nendele vastamata ei luba süsteem ankeeti lõpetada). Kohustuslikud küsimused eeldavad valikut etteantud variantide hulgast või lühikest vastust. Lisaks on Teil soovi korral võimalik lisada vabas vormis pikemaid kommentaare.

Olenevalt vastajast kulub küsimustiku täitmiseks 10-20 minutit. Kui peate vastamise pooleli jätma, vajutage üleval paremal nuppu "Jätka hiljem", süsteem salvestab antud vastused ning genereerib kasutajatunnuse ja parooli, millega saate hiljem vastamist jätkata. Palun ärge laadige üles lõpetamata ankeete, kuna neid ei ole võimalik tulemuste analüüsimisel kasutada.

Ette tänades,

Liivika Laisaar (e-post: liivikalaisaar@gmail.com)

1. Kas koostöö kooli ja kodu vahel on Teie arvates oluline?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Jah, kindlasti
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei
- Ei oska öelda

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

2. Mis on Teie arvates kooli ja kodu koostöö eesmärk?

Palun valige **iga väite kohta** vastusevariant, mis peegeldab kõige paremini Teie seisukohta.

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	Jah	Pigem jah	Pigem ei	Ei	Ei oska öelda
Teavitada vanemaid lapse edasijõudmisest ja käitumisest koolis					
Aidata kaasa lapse arengule					
Lahendada lapse õppeedukuse ja käitumisega seotud probleeme					
Lahendada lapse ja õpetaja vahelisi konflikte					
Lahendada kooliga seotud üldisi küsimusi					
Aidata kaasa kooli arengule					
Midagi muud					

Valisite vastusevariandiks "Midagi muud". Palun täpsustage, mida silmas pidasite:

3. Kas vajadusel saate kooliga (õpetajaga) kontakti?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- 1 - Ei ole lihtne saada
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 - Vajadusel saan alati

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

4. Kes on tavaliselt koostöö algatajaks?

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Õpetaja (või mõni muu kooli esindaja)
- Teie ise

Keegi muu, palun täpsustage:

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

5. Senine koostöö kooliga (õpetajaga) on Teie hinnangul ...

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige ainult üks järgnevatest:

1- Täiesti ebapiisav

2

3

4

5

6 - Täiesti piisav

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

6. Koostöö saavutamine kooliga (õpetajaga) on Teie hinnangul...

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige ainult üks järgnevatest:

1- Raske

2

3

4

5

6 - Kerge

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

7. Kas õpetajatel on Teie meelest piisavalt aega lapsevanematega suhelda?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige ainult üks järgnevatest:

Jah

Pigem jah

Pigem ei

Ei

Ei oska öelda

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

8. Kas vanematel endil on Teie meelest piisavalt aega kooliga suhelda?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige ainult üks järgnevatest:

Jah

Pigem jah

Pigem ei

Ei

Ei oska öelda

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

9. Milline peaks olema lapsevanema otsustusõigus kooli asjades üldiselt?

Palun valige üks allolevatest variantidest. Soovi korral täiendage oma vastust allolevas kommentaari lahtris.

Palun valige ainult üks järgnevatest:

- Lapsevanem ei tohiks kooliasjades üldse kaasa rääkida
- Lapsevanem peaks minema kooli, kui kutsutakse, ja tegema, mida palutakse
- Lapsevanem peaks oluliste otsuste langetamisel koolis kaasa rääkima
- Lapsevanem peaks haridusküsimustes kaasa rääkima nii koolis, omavalitsuses kui ka riigis
- Ei oska öelda

Kommenteerige oma valikut siin:

10. Milliseks hindate lapsevanemate otsustusõigust Väandra Gümnaasiumis?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige ainult üks järgnevatest:

- 1- Täiesti ebapiisav
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 - Täiesti piisav

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

11. Kuivõrd usaldate Väandra Gümnaasiumi ja selle õpetajaid?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige ainult üks järgnevatest:

- 1 - Ei usalda üldse
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 - Usaldan täiesti

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

12. Milliseid võimalusi koostöökasutatakse Vändra Gümnaasiumis kasutatakse?

Palun valige iga loetelus antud koostöövormi puhul Teie seisukohta kõige paremini väljendav variant. Andke hinnang konkreetse koostöövormi sagedusele (kui sageli seda konkreetset koostöövormi Vändra gümnaasiumis kasutatakse) ja sobivusele.

Hinnang koostöö sobivusele:

Kasutamise sagedus:

	Sobib väga hästi	Sobib	Pigem ei sobi	Ei sobi üldse	Ei oska öelda	Mitte kunagi	Kord aastas	Mõni kord aastas	Vähemalt korra veerandis	Korra kuus	Sagedamini kui korra kuus
Lapsevanemate koosolekud											
Arenguvestlus											
Ühisüritused koolis											
Telefonivestlus õpetajaga											
Suhtlemine e-posti teel											
E-kool											
Avatud uste päevad											
Osalemise hoolekogu töös											
Osalemise kooliga seotud vabatahtlikus töös											

Kui ülal oleval loetelus puudus mõni oluline koostöö vorm, siis palun lisage see vabas vormis siia ning lisage kui sageli seda Vändra Gümnaasiumis kasutatakse ning andke oma hinnang selle sobivusele. Kirjutage vastus siia:

13. Mis Teie hinnangul soodustab koostööd kooli ja kodu vahel?

Palun valige iga väite kohta vastusevariant, mis peegeldab kõige paremini Teie seisukohta. Palun valige kõige sobivaim vastus:

	Jah	Pigem jah	Pigem ei	Ei
Informatsiooni hea liikumine				
Valmisolek probleemidele kiire lahendus leida				
Lapse head suhted õpetajaga				
Lapsevanema arvamusel arvestamine				
Positiivne suhtumine				
Lapsevanema head suhted õpetajaga				
Ühised ettevõtmised, kuhu on kaasatud vanemad				
Midagi muud				

Valisite vastusevariandiks "Midagi muud". Palun täpsustage, mida silmas pidasite:

14. Mis Teie hinnangul takistab koostööd kooli ja kodu vahel?

Palun valige **iga väite kohta** vastusevariant, mis peegeldab kõige paremini Teie seisukohta.

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	Jah	Pigem jah	Pigem ei	Ei
Õpetajate suur töökoormus				
Lapsevanemate ajanappus				
Koostöö on halvasti korraldatud				
Õpetajate negatiivne suhtumine lapsevanematesse				
Lapsevanemate negatiivne suhtumine õpetajatesse				
Lapsevanema hirm kuulda koolist oma lapse kohta midagi negatiivset				
Lapsevanema varasem kogemus, kus koostööst kooliga pole kasu olnud				
Lapsevanema varasem negatiivne kogemus koostööst kooliga				
Lapsevanem tunneb end oma lapse käitumise pärast süüdlasena				
Laps on piisavalt iseseisev ning koostööks kooliga puudub vajadus				
Laps ei soovi, et vanem kooliga suhtleb				
Lapsevanema hirm, et pärast koolile oma arvamuse avaldamist laps kannatab				
Lapsevanema halvad suhted õpetajaga				
Lapse halvad suhted õpetajaga				
Lapsevanematel puudub info, kuidas kooliga ühendust võtta				
Midagi muud				

Valisite vastusevariandiks "Midagi muud". Palun täpsustage, mida silmas pidasite:

15. Mida saaksid kooli esindajad (õpetajad) teha koostöö soodustamiseks?

Võimalik valida mitu vastusevarianti. Soovi korral täiendage oma vastust kõrval olevas lahtris.

Kommenteeri ainult siis, kui sa valid mõne vastuse.

Palun valige kõik, mis sobivad ja lisage kommentaar:

- Regulaarselt suhelda vanematega
- Korraldada ühisüritusi, kuhu kaasatakse vanemad
- Olla ise rohkem koostöö algatajaks
- Midagi muud (palun täpsustage):
- Õpetajad ei saa koostöö soodustamiseks midagi teha

16. Mida saaksid lapsevanemad teha koostöö soodustamiseks?

Võimalik valida mitu vastusevarianti. Soovi korral täiendage oma vastust kõrval olevas lahtris.

Palun valige kõik, mis sobivad ja lisage kommentaar:

- Regulaarselt suhelda klassijuhatajaga
- Võtta aktiivselt osa ühisüritustest
- Olla ise rohkem koostöö algatajaks
- Midagi muud (palun täpsustage):
- Vanemad ei saa koostöö soodustamiseks midagi teha

17. Kas Teie hinnangul õpetajad hoolivad piisavalt lastest?

Palun valige **üks** allolevatest variantidest. Soovi korral täiendage oma vastust allolevas kommentaari lahtris.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Õpetajate töö on formaalne, nad ei hooli piisavalt õpilaste muredest
- Õpetajad tegelevad enamasti ainult teatud osaga lastest
- Õpetajad hoolivad igast lapsest ja tegelevad vajadusel individuaalselt
- Midagi muud (palun täpsustage):

Kommenteerige oma valikut siin:

18. Milliseks hindate Väandra Gümnaasiumi üldkokkuvõttes, kõiki tahke silmas pidades?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- 1 - Väga kehv
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 - Suurepärase

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

19. Kui Teil oleks võimalik, siis kas valiksite oma lapsele mõne teise kooli?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei
- Ei oska öelda

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

20. Millised on Teie suhted oma lapsega?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Väga halvad
- Halvad
- Rahuldavad
- Head
- Väga head
- Raske öelda

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

Vastaja andmed

21. Teie vanus?

Siia väljale võib sisestada ainult numbreid. Kirjutage vastus siia:

22. Teie sugu?

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Naine
- Mees

23. Teie haridus?

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Alg- või põhiharidus
- Kutseharidus (põhikooli baasil)
- Üldkeskharidus
- Kutseharidus (keskkooli baasil)
- Keskeriharidus (tehnikum)
- Kõrgharidus

24. Mitmendas klassis Teie laps hetkel õpib?

Suur tänu Teie aja eest!

Liivika Laisaar

Esita küsimustik. Täname teid, et vastasite küsimustikule.

Lisa 3. Küsitlusankeet õpetajatele

Vändra Gümnaasiumi õpetajate hinnang kodu ja kooli vahelisele koostööle

Lugupeetud õpetaja!

Olen Tartu Ülikooli Pärnu kolledži üliõpilane. Leian, et kooli ja kodu vaheline koostöö on väga oluline meie laste arengus ja edus. Seetõttu seadsin oma lõputöö uuringu eesmärgiks selgitada välja, kuidas toimib kooli ja kodu vaheline koostöö Vändra Gümnaasiumis.

Uuringu läbiviimiseks vajan teie abi. Teie seisukohad ja ettepanekud on väga olulised, sest neid saab kasutada lapsevanemate ja kooli koostöö korraldamisel Vändra Gümnaasiumis. Kokkuvõtte uuringu tulemustest edastatakse koolile.

Ankeet on anonüümne. Vastuseid analüüsitakse ning tulemusi esitletakse üldistatult. See tähendab, et Teie vastuseid ei ole võimalik seostada Teie isikuga.

Ootan vastust kõikidele punase tärniga tähistatud küsimustele (nendele vastamata ei luba süsteem ankeeti lõpetada). Kohustuslikud küsimused eeldavad valikut etteantud variantide hulgast või lühikest vastust. Lisaks on Teil soovi korral võimalik lisada vabas vormis pikemaid kommentaare.

Olenevalt vastajast kulub küsimustiku täitmiseks 10-20 minutit. Kui peate vastamise pooleli jätma, vajutage üleval paremal nuppu "Jätka hiljem", süsteem salvestab antud vastused ning genereerib kasutajatunnuse ja parooli, millega saate hiljem vastamist jätkata. Palun ärge laadige üles lõpetamata ankeete, kuna neid ei ole võimalik tulemuste analüüsimisel kasutada.

Ette tänades, Liivika Laisaar (e-post: liivikalaisaar@gmail.com)

1. Kas koostöö kooli ja kodu vahel on Teie arvates oluline?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Jah, kindlasti
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei
- Ei oska öelda

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

2. Mis on Teie arvates kooli ja kodu koostöö eesmärk?

Palun valige **iga väite kohta** vastusevariant, mis peegeldab kõige paremini Teie seisukohta.

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	Jah	Pigem jah	Pigem ei	Ei	Ei oska öelda
Teavitada vanemaid lapse edasijõudmisest ja käitumisest koolis					
Aidata kaasa lapse arengule					
Lahendada lapse õppeedukuse ja käitumisega seotud probleeme					
Lahendada lapse ja õpetaja vahelisi konflikte					
Lahendada kooliga seotud üldisi küsimusi					
Aidata kaasa kooli arengule					
Midagi muud					

Valisite vastusevariandiks "Midagi muud". Palun täpsustage, mida silmas pidasite:

3. Kas vajadusel saate lapsevanemaga kontakti?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

1 - Ei ole lihtne saada

2

3

4

5

6 - Vajadusel saan alati

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

4. Kes on tavaliselt koostöö algatajaks?

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Lapsevanem
- Teie ise
- Keegi muu, palun täpsustage

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

5. Senine koostöö lapsevanematega on Teie hinnangul ...

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

1- Täiesti ebapiisav

2

3

4

5

6 - Täiesti piisav

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

6. Koostöö saavutamine lapsevanematega on Teie hinnangul...

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

1- Raske

2

3

4

5

6 - Kerge

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

7. Kas vanematel on Teie meelest piisavalt aega kooliga suhelda?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei
- Ei oska öelda

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

8. Kas õpetajatel on Teie meelest piisavalt aega lapsevanematega suhelda?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei
- Ei oska öelda

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

9. Milline peaks olema lapsevanema otsustusõigus kooli asjades üldiselt?

Palun valige **üks** allolevatest variantidest. Soovi korral täiendage oma vastust allolevas kommentaari lahtris.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Lapsevanem ei tohiks kooliasjades üldse kaasa rääkida
- Lapsevanem peaks minema kooli, kui kutsutakse, ja tegema, mida palutakse
- Lapsevanem peaks oluliste otsuste langetamisel koolis kaasa rääkima
- Lapsevanem peaks haridusküsimustes kaasa rääkima nii koolis, omavalitsuses kui ka riigis
- Ei oska öelda

Kommenteerige oma valikut siin:

10. Milliseks hindate lapsevanemate otsustusõigust teie koolis?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- 1- Täiesti ebapiisav
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 - Täiesti piisav

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

11. Kuivõrd Teie arvates vanemad usaldavad kooli?

Palun valige vastusevariant, mis peegeldab Teie seisukohta kõige paremini.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- 1 - Ei usalda üldse
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 - Usaldavad täiesti

Kui soovite oma vastust täiendavalt kommenteerida, siis lisage see palun siia:

12. Milliseid võimalusi koostööks Teie koolis kasutatakse?

Palun valige **iga loetelus antud koostöövormi** puhul Teie seisukohta kõige paremini väljendav variant. Andke hinnang konkreetse koostöövormi **sagedusele** (kui sageli seda konkreetset koostöövormi Väandra gümnaasiumis kasutatakse) ja **sobivusele**.

Hinnang koostöö sobivusele:

Kasutamise sagedus:

	Sobib väga hästi	Sobib	Pigem ei sobi	Ei sobi üldse	Ei oska öelda	Mitte kunagi	Kord aastas	Mõni kord aastas	Vähemalt korra veerandis	Korra kuus	Sageda- mini kui korra kuus
Lapsevanemate koosolekud											
Arenguvestlus											
Ühisüritused koolis											
Telefonivestlus õpetajaga											
Suhtlemine e-posti teel											
E-kool											
Avatud uste päevad											
Vanemad osalevad hoolekogu töös											
Vanemad osalevad kooliga seotud vabatahtlikus töös											

Kui ülal olevas loetelus puudus mõni oluline koostöö vorm, siis palun lisage see vabas vormis siia ning lisage kui sageli seda Teie koolis kasutatakse ning andke oma hinnang selle sobivusele:

13. Mis Teie hinnangul soodustab koostööd kooli ja kodu vahel?

Palun valige **iga väite kohta** vastusevariant, mis peegeldab kõige paremini Teie seisukohta.

	Jah	Pigem jah	Pigem ei	Ei
Informatsiooni hea liikumine				
Valmisolek probleemidele kiire lahendus leida				
Lapse head suhted õpetajaga				
Lapsevanema arvamusega arvestamine				
Positiivne suhtumine				
Lapsevanema head suhted õpetajaga				
Ühised ettevõtmised, kuhu on kaasatud vanemad				
Midagi muud				

Valisite vastusevariandiks "Midagi muud". Palun täpsustage, mida silmas pidasite:

14. Mis Teie hinnangul takistab koostööd kooli ja kodu vahel?

Palun valige **iga väite kohta** vastusevariant, mis peegeldab kõige paremini Teie seisukohta.

	Jah	Pigem jah	Pigem ei	Ei
Õpetajate suur töökoormus				
Lapsevanemate ajanappus				
Koostöö on halvasti korraldatud				
Õpetajate negatiivne suhtumine lapsevanematesse				
Lapsevanemate negatiivne suhtumine õpetajatesse				
Lapsevanema hirm kuulda koolist oma lapse kohta midagi negatiivset				
Lapsevanema varasem kogemus, kus koostööst kooliga pole kasu olnud				
Lapsevanema varasem negatiivne kogemus koostööst kooliga				
Lapsevanem tunneb end oma lapse käitumise pärast süüdlasena				
Laps on piisavalt iseseisev ning koostööks kooliga puudub vajadus				
Laps ei soovi, et vanem kooliga suhtleb				
Lapsevanema hirm, et pärast koolile oma arvamuse avaldamist laps kannatab				
Lapsevanema halvad suhted õpetajaga				
Lapse halvad suhted õpetajaga				
Lapsevanemate puudulikud kontaktid				
Midagi muud				

Valisite vastusevariandiks "Midagi muud". Palun täpsustage, mida silmas pidasite:

15. Mida saaksid kooli esindajad (õpetajad) teha koostöö soodustamiseks?

Võimalik valida mitu vastusevarianti. Soovi korral täiendage oma vastust kõrval olevas lahtris. Kommenteeri ainult siis, kui sa valid mõne vastuse.

Palun valige kõik, mis sobivad ja lisage kommentaar:

- Regulaarselt suhelda vanematega
- Korraldada ühisüritusi, kuhu kaasatakse vanemad
- Olla ise rohkem koostöö algatajaks
- Midagi muud (palun täpsustage):
- Õpetajad ei saa koostöö soodustamiseks midagi teha

16. Mida saaksid lapsevanemad teha koostöö soodustamiseks?

Võimalik valida mitu vastusevarianti. Soovi korral täiendage oma vastust kõrval olevas lahtris. Kommenteeri ainult siis, kui sa valid mõne vastuse.

Palun valige kõik, mis sobivad ja lisage kommentaar:

- Regulaarselt suhelda klassijuhatajaga
- Võtta aktiivselt osa ühisüritustest
- Olla ise rohkem koostöö algatajaks
- Midagi muud (palun täpsustage):
- Vanemad ei saa koostöö soodustamiseks midagi teha

17. Kas kooli poolt on pakutud koostööalaseid koolitusi?

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Jah
- Ei

18. Kas sellised koolitused on/oleks vajalikud?

Palun põhjendage oma vastust allpool olevas kommentaaride lahtris.

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Jah
- Ei

Kommenteerige oma valikut siin:

Vastaja andmed

19. Teie vanus?

20. Teie sugu?

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Naine
- Mees

21. Kui kaua olete töötanud õpetajana?

Silmas on peetud Teie õpetaja tööstaaži kokku, mitte ainult Väandra Gümnaasiumis töötatud aastaid. Palun lisage konkreetne number aastates ja/või kuudes, näiteks 1 aasta ja 9 kuud.

Kirjutage vastus siia:

Tänan Teid aja eest! Liivika Laisaar

SUMMARY

COLLABORATION BETWEEN THE SCHOOL AND THE PARENTS BY THE EXAMPLE OF VÄNDRA GÜMNAASIUM

Liivika Laisaar

The goal of this research study was to identify the factors affecting collaboration between the school and the parents on the example of Vändra Gümnaasium. This study is important since collaboration between the school and the parents of students affects students' academic success. Constant changes in the education system and admissions of new collaboration forms is the reason why this subject requires continuous research. To carry out this research, the author has set the following goals:

- To give an overview of the factors which contribute to or impede the collaboration of the schools and parents based on theoretical sources.
- To conduct a survey among the parents and teachers of Vändra Gümnaasium
- To make conclusions and provide recommendations for forming the collaboration between the school and parents based on the results of the survey and theoretical sources.

The quantitative method was used to conduct this study. To gather research data, a web-based questionnaire survey was conducted among the parents and teachers of Vändra Gümnaasium, using the LimeSurvey platform. The link to the survey was provided for the teachers and parents using the e-kool environment. The survey was conducted from March 23, 2018 through March 31, 2018.

To analyze the data gathered during the survey, the spreadsheet software MS Office Excel was used. Descriptive statistics was used to present data and make conclusions. The free-form comments given by the participants of the survey were used in this study. The

answers of the parents were marked with the letter „V” and the answers of the teachers were marked with the letter „Ö”.

The results of this research study show that the teachers of Vändra Gümnaasium and the parents who took part in the survey consider their collaboration to be important because the center of this collaboration is the student. Both sides agree that the goal of this collaboration is to contribute to the development of students. Unfortunately, in the teachers’ estimation there was not enough collaboration between the two sides at the time of the conduct of the survey. They suggest that the parents’ cooperation initiative is lacking and they often refrain from cooperation. The participation in parent-teacher meetings is low. The parents know their rights but tend to avoid their responsibilities. The responsibilities are often being pushed onto the school and its teachers.

The results of the study proved, that a major obstacle to achieving co-operation is lack of time. The teachers’ lack of time is due of their high workload. Based on the results of the study, it can be said that the school is more active giving negative feedback. There is less positive feedback, however parents would like more of it.

The results of the study show, that the most preferred form of collaboration for the parents and teachers of Vändra Gümnaasium is e-kool. In addition to e-kool, telephone and e-mail conversations are also preferred. These forms of collaboration allow communication at all times and are less time-consuming. However, to promote collaboration even more, meetings and communication in person would also be required.

Overall, the opinion about Vändra Gümnaasium is satisfactory and there is no desire amongst the parents to move their children to different schools. The parents trust the school and the teachers consult with students individually if necessary.

The results of the study and analysis are going to be forwarded to Vändra Gümnaasium. Relying on the results, Vändra Gümnaasium will be able get an overview of the current situation and consider improvements to encourage the collaboration between the school and the parents.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Liivika Laisaar

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Õpetajate ja lapsevanemate koostöö Vändra Gümnaasiumi näitel, mille juhendaja on Karin Kiis.

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil,

sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse

kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna

kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Pärnus, 16.05.2018